

Nr 1 • 2000 • årgång 24 • 50 kr

www.sydasien.m.se

sydasien

Tidskrift om

Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna

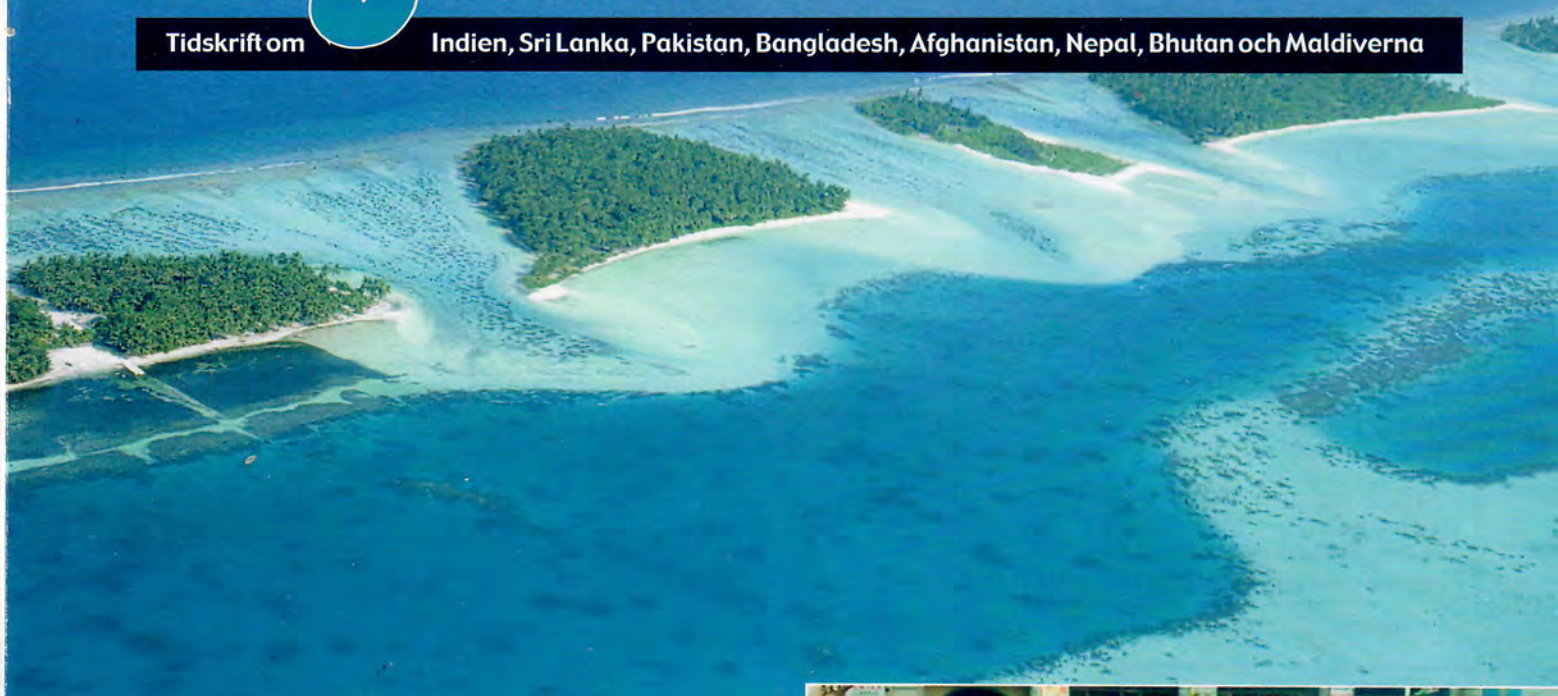

FOTO: NILS FINN MUNCH PETERSEN

"Maldiviska öar ligger ofta som pärlor på ett snöre, åtskilda av tidvattenskanaler och laguner. Beteckningen Maldiverna, som inte används av maldiverna själva, kan ha sitt ursprung i öarnas läge. Mala betyder på både malayalam och tamil blomsterranka." Foto från Haddhunmati-atollen.

15 sidor om
Maldiverna

Saffransgula protester i Indien

Farliga illusioner kan
utlösa nya Kashmirkrig

Rapport från
cyklonhärjade Orissa

Ideologiska klimatet förändrat i Indien

Ett av de mest fräscha inslagen i den indiska demokratin har alltid varit tillgången till en sällsynt frispråkig och sekulariserad press. I all synnerhet under perioder när demokratin varit hotad som under **Indira Gandhis** undantagstillstånd 1975 eller när korruptionsskandalerna duggat som tätast har man alltid kunnat läsa granskande och kritiskt dräpande artiklar i indiska tidningar. En av de främsta undersökande journalisterna under 1980-talet var **Arun Shourie**, med en förmåga att lusläsa dokument och nagla korrupta politiker och ämbetsmän – en slags indisk motsvarighet till **Jan Guillou**. Shouries kritiska hållning gentemot etablissemangen då imponerade på oss, och SYDASIEN bjöd faktiskt in Shourie att gästa Sverige. (Ett besök som av olika anledningar dock aldrig genomfördes).

Men det ideologiska klimatet i Indien har förändrats. Sedan BJP först kom till makten 1996 har det blivit alltmer accepterat att frånga det sekulariserade perspektivet. Den hinduiska fundamentalismen har blivit rumsren och numera publicerar tidningarna, t o m den liberala tidskriften *India Today*, hätska angrepp på det sekulariserade, mångkulturella samhället. Respekterade historiker angrips å det grövsta när deras forskning avslöjar bristerna i den mytologi som den hindufundamentalistiska rörelsen odlar. Och i spetsen för hetskampanjen står i dag samme Arun Shourie. Ja, så har tiderna förändrats att denne man öppet tagit ställning för BJP:s politik och sedan i höstas intar en ministerpost i **Vajpayees** regering.

SYDASIENS **Stig Toft Madsen** och **Pär Jansson** tar upp den pågående saffraniseringen av det indiska samhället i detta nummer, inte minst aktualiserad av bråket kring **Deepa Mehtas** film *Water*.

I övrigt är vi glada åt att kunna publicera ett initierat material om Maldiverna, ett land i Sydasiens vi inte tidigare rapporterat om mer än sporadiskt. Artikelförfattaren **Nils Finn Munch Petersen** är en av världens främsta kännare av landet.

God läsning,

Lars Eklund

Ajits krönika

Calcutta 2 mars 2000

De nyligen avslutade allmänna valen till fyra delstatsparlament har helt klart omintetgjort de lättköpta antaganden om nya politiska konfigurationer och om en dynamik inom den indiska politiken som förra höstens nationella valresultat gav grogrund åt.

Resultatet av höstens parlamentsval tolkades så att det tydligt visade på den BJP-ledda Nationella Demokratiska Alliansens, NDA, stabila övertag i landet och på BJP:s fasta grepp över alliansen. Men båda dessa uppfattningar har satts i tvivelsmål av de nu hållna valen. För i alla fyra staterna har BJP förödmjukats på det ena eller andra sättet.

I de tre delstaterna Haryana, Orissa och Manipur har tre skilda medlemspartier av NDA uppnått en ställning där de kan styra i sina respektive stater utan att vara beroende av BJP:s stöd. Men den värsta motgången drabbades man av i Bihar, landets näst mest tätbefolkade delstat belägen mitt i det hinduiska och hindispråkiga kärnlandet.

I Bihar hade BJP redan långt innan valet spetsat in sig på att kräva chefsministerposten, så säkra var man på att NDA-konkitionen skulle segra. Men den allmänt smutskastade **Laloo Prasad Yadav** och hans parti Rashtriya Janata Dal, RJD, stod emot och besegrade på mållinjen den samlade styrkan av BJP och dess två allierade partier. Tillsammans med sin enda allianspartner, CPI(M) – som erövrade två mandat – tillförsäkrade sig RJD en majoritet på tre gentemot NDA-konkitionen i delstatsparlamentet.

Resultatet i Bihar har förbryllat inte bara opinionsundersökare och politiska analytiker, som alla förespått ett uselt resultat för Laloo, utan också Laloo själv. För efter att till en början ha uppvisat en tapper hållning föreföll Laloo mot slutet av valkampanjen ha förlikat sig med att han skulle fullständigt besegras. Men hans väljarbas, bestående framför allt av yadaver, muslimer och daliter tycks i all tysthet ha bestämt annorlunda.

Ännu värre för Congress(I)

BJP-lägret kunde dock något trösta sig i det faktum att det gick ännu värre för dess främsta rival i den nationella politiken, Congress(I). Kongressen har fallit tillbaka och blivit fullständigt ovidkommande i alla de fyra delstater där val hölls, och man avlägsnades från makten i Orissa på köpet.

INNEHÅLL I NR 1/00:

Ajit Roy om Indiens politiska dödläge	2	Kalle Kjellman om Innocent Paul och den falska bajsorken	30
Kashmirkonflikten går in i ny fas	4	Talibaner nekas OS-deltagande	32
Saffranisering drabbar indisk film och tv – Brinnande hat stoppar "Water"	6	"Straffa de skyldiga för folkmordet i Bangladesh 1971"	32
Globalisering och hindunationalism dagens trender i Indien	8	Anjum Hasans indiska kultur-krönika	33
Förintelsen förnekas i indiska skolböcker ..	9	Recensioner:	
Brokig sadhu-mix i Sri Kalahasti	10	Rolf Grönblom: Religionernas Indien ..	34
Efter cyklonkatastrofen i Orissa	12	Sacred India	35
Blyföreningar drabbar Dhakas barn	13	Ulla Siljeholm: Böjliga som gräset	36
Peter Schalk om politisk buddhism på Sri Lanka	14	Arul Sandanams nya cd	36
MALDIVERNA:		Jeyaratnam Wilson: Sri Lankan Tamil Nationalism	37
Nils Finn Munch Petersen om öriket i Indiska Oceanen, ett land i ständig förändring	15-29	Notiser från Sydasiens	38
		Möte med Kruti – provörnsbarnet som blev Indiens yngsta trollkonstnär	40

Omslagsbilden från Indien visar protester mot Deepa Mehtas film. Hundratals hinduiska kvinnor i Calcutta bränner en docka föreställande den kvinnliga filmregissören den 24 februari.

Foto: JAYANTA SHAW

SYDASIEN, RÅBYGATAN 5A, 223 61 LUND

Telefon och fax: 046-13 35 68

E-mail: sydasien@telia.com

Webb-sida: <http://www.sydasien.m.se>

Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin

Tidskriftsredaktör: Lars Eklund

Redaktion för detta nummer: Lars Eklund och Katarina Sandström Blyme

Tryck: Luleå Grafiska 2000

Prenumerantregister: Nätverkstaden Väst,

031-743 99 05, ekonomitjanst@natverkstan.net

ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner i Sverige 200 kr.

Prenumeration för institutioner och bibliotek 250 kr.

Övriga Norden (B-post) 285 kr, övriga Europa (B-post) 315 kr, utom-Europa (A-post) 350 kr.

Lösnummerpris: 50 kr

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.

Nästa nummer utkommer i juni.

Manusstopp: 10 maj 2000

Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att sprida information om situationen i södra Asien. Föreningen stödjer de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området. Föreningen är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasiens såväl som i Sverige.

Svår balansgång för alltmera insnärjd Vajpayee

Valresultaten pekar på två viktiga slutsatser. För det första söker människor ännu efter ett tredje alternativ till Kongressen och BJP, och när sådana alternativ erbjuds röstar man hellre på dessa partier som varken är Congress(I) eller BJP. För det andra har till och med de mest nedtryckta människorna i den mest krisdrabbade delstaten i landet visat att man uppnått en hög grad av självmedvetenhet och inte lätt låter sig påverkas av påtryckningar och lockbeten, åtföljda av en kraftfull spärrelid av propaganda.

Det faktum att Laloos väljarbas uppenbarligen struntar i de anklagelser om gigantiskt svindleri som riktas mot honom visar på en amoralisk inställning som karakteriserar den indiska väljarkåren av i dag.

Än tydligare framstår detta i de dussintal oberoende kandidater som valdes efter att ha lett sina kampanjer från fängelset. Där satt de anklagade för allehanda brott, inklusive flerdubbla mord och utpressning. Mest skamlöst uppträdde en **Suraj Bhan**, enligt uppgift skyldig till en lång rad allvarliga brott.

Han framställer sig nu som gruppleddare för ett tiotal parlamentsledamöter som alla sitter i fängelse, och har deklarerat sitt stöd åt NDA-alliansen i dess strävan att "förändra" Bihar.

Dödläge förväntas

Då det krävs 163 ledamöters stöd för att vinna majoritet i Bihars delstatsparlament är såväl RJD med sina 125 mandat som NDA med 122 långt ifrån målet. Båda grupperingarna skyr därför ingen möda för att med alla medel söka fånga in ytterligare stöd.

Det slutgiltiga ställningstagandet av de partier som ännu inte valt sida, däribland Congress(I) med 23 mandat och CPI med sex, avgörs inte bara av lockbeten för snöd vinnings skull, utan också av försänkningar på det kast- och stambaserade, religiösa och regionala planet. Det är mycket möjligt att det uppstår ett sådant dödläge att en period av presidentstyre kan komma att tillgripas, alltmedan man skjuter upp det nytillträdda delstatsparlamentets tillträde.

Även om en av grupperingarna slutligen lyckas med att skaka fram en svag majoritet är det inte troligt att en sådan blir varaktig. Centrifugala tendenser inom den sociala organismen, för att inte tala om de enskilda ledarnas högtsvingande ambitioner liksom kravet att släppa efter på de rättsli-

Premiärminister Vajpayee och hans parti BJP blir alltmer beroende av sina många allianspartier i regeringen, här åskådliggjort av tecknaren Ajit Ninan i India Today.

det som uppstått till följd av de akuta motsättningar mellan den inneboende logiken i hindufundamentalistiska RSS:s verksamhet och BJP:s nödtvungna återhållsamhet på grund av hänsyn till val och koalitionspolitik.

I fotspåren på sina meningsfränder i Gujarat har

ga provningar som vederfars ledande parlamentsledamöter, insnärjda i brottsmål, bidrar alla till att det endast blir en kort frist för någon form av modus vivendi, formulerad till följd av ett ögonblickligt överlevnadsbehov.

Protester i parlamentet

Detta gäller inte bara Bihar. I all indisk politik förefaller dödläge och schackmatt vara dagens ordning. Under sex dagars tid, ända tills budgetmötets formella öppnande, låg allt arbete nere i Lok Sabha, parlamentets underhus i Delhi, till följd av den samlade oppositionens beslutsamma motstånd.

På så sätt visade man sitt ogillande av unionsregeringens misslyckande i att tygla BJP-regeringen i Gujarat från att tillåta delstatens statligt anställda från att delta i den hindufundamentalistiska organisationen RSS:s verksamhet.

Oppositionen kräver att en motion som fördömer detta ska tas upp till omröstning, men den BJP-dominerade unionsregeringen – osäker som man är på sina allierades stöd – vågar inte gå med på det. Regerande allians-medlemmar uttrycker öppet sina farhågor att om frågan inte löses i godo kan den komma att få NDA-regeringen att vackla.

Därefter har också budgetpropositionen skapat allvarliga spänningar inom NDA. Två av alliansens medlemmar, Telugu Desam Party i Andhra Pradesh och Indian National Lok Dal i Haryana, är nära förbundna med storbondaintressen. Dessa partier har skarpt reagerat mot den föreslagna höjningen av priset på konstgödning som budgetförslaget väntas leda fram till.

Underskottet i statsbudgeten är å andra sidan alltför stort för att finansminister, till skillnad mot tidigare tillfällen, denna gång skulle ge efter påtryckningar.

Det allvarligaste dödläget är emellertid

RSS:s kärntrupper också på andra håll gått till offensiv, såsom exempelvis våldsaktionerna mot inspelningen av filmen *Water* – som handlar om bengaliska hinduiska änkors elände (tvingade iväg av sina familjer till Varanasi för att där ta vara på sig själva).

I Kanpur låg dessa krafter bakom vandalisim riktad mot tonåringar på grund av dessas nyfunna iver för att fira USA-inspirerade S:t Valentine's day i februari. Samma krafter har beslutat ändra namnet på Lucknow till Lakshmanpuri (Lakshmans stad, Ramas yngre bror) och introducera militärisk RSS-exercis på Lucknows universitetscampus en gång i veckan. Allt detta har ägt rum i BJP-styrda Uttar Pradesh.

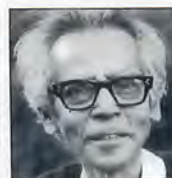
Akademiker trakasseras

Därtill ska läggas centralregeringens försök att sätta munkavle på, trakassera och förflytta ansedda akademiker på grund av deras liberala eller vänsteruppfattningar. Och det är något som skapat avsevärd bestörtning inte bara inom den progressiva-liberala opinionen utan också bland mera upplysta sympatisörer till BJP, som exempelvis Calcuttas ledande engelskspråkiga dagstidning *The Statesman*.

Till och med RSS självt har fastnat i motsägelsernas nät. Det röjde oavsiktligt organisationens ledande ideolog, **Govindacharya**. I en TV-intervju efter valet i Bihar formulerade han den läxa han lärt sig här: "BJP måste mera anpassa sig efter de nedtryckta grupperna i befolkningen och på samma gång vara sanna mot sin egen karaktär".

Problemet är bara att dessa två saker inte kan förenas!

Ajit Roy

Kashmirfrågan åter i rampljuset: Nytt krig hotar i olöslig konflikt

Kashmir-frågan är tillbaka i rampljuset. Bara åtta månader efter det att artillerielden på 4 500 meters höjd i Kargil-passet upphörde är nu relationerna mellan New Delhi och Islamabad sämre än på mycket länge och situationen utmed den 670 km långa vapenstilleståndslinjen förvärras dag för dag.

Det indiska segerjublet och ryggdunkarna från juli i fjol har ersatts av pessimism och insikt om att de islamska jihadgrupperna från andra sidan aldrig kommer att ge upp sin hänsynslösa "befrielsekamp".

Militärens maktövertagande i Pakistan var illa i sig men värre är att juntan tycks ha förlorat kontrollen över de militanta grupper som man utnyttjat i årtal som en förlängd arm i ett lågintensivt, icke deklarerat och kostsamt krig.

Mannen bakom Kargilkriget

Landets nye starke man, general **Pervez Musharraf**, var arkitekten och strategen bakom smygockupationen av bergstopparna i Kargil och trots sin ofta återkommande retorik om dialog så tillhör han de oförsonliga i en officershierarki som formats av islamiseringens politiska propagandister.

Med all sannolikhet vill han varken fred eller krig; Indien skall blöda och aldrig till-

låtas en lugn stund så länge man kontrollerar det Kashmir som Pakistan betraktar som sitt.

Men utvecklingen nu hotar inte bara att förvandla ofreden till ett krig som inte kan vinnas. Risker för en talibanisering av landet och isolering från omvärlden måste vara en mardröm också för generalerna.

Kashmir är en fråga som Pakistans militär och mullor ridit på under alla år, som hållit samhället kvar i fattigdom och misär och tillåtits skymma de flesta sociala utvecklingsmål. Men befrielsen är också en populär sak och miljontals människor skänker pengar i moskéerna. Alla vill återförening och kampen har gjorts till en religiöst laddad trossats. Det är islam som står mot hinduisk expansion och det är ett rättfärdiggörande av den historiskt kontroversiella tvåstatsteori som för 53 år sedan ledde till delningen av subkontinenten.

Den pågående revolten i Kashmir inledes 1989 och var i huvudsak en protest mot valfusk, korruption och den indiska arméns övergrepp. I spetsen gick JKLF, en underjordisk rörelse som många sympatiserade med men som stod för självständighet, en målsättning som utmanade även Islamabad.

Sätt att neutralisera JKLF

För att neutralisera JKLF favoriserade **Benazir Bhuttos** regim fundamentalistiska Jamait Ulema Islami (JUI) och dess väpnade front Harkat-ul-Mujahedin medan hennes ärkerival **Nawaz Sharif** gödde Jamait-i-Islami (JI) som hans mentor, diktatorn **Zia ul Haq**, använt sig av i sin islamiseringskampanj och deras Hizb-ul-Mujahedin. Den tredje huvudaktören bland de 20-tal militanta grupper som är verksamma i indiskstyrd delen av Kashmir är Lashkar-e-Taiba som lyder under organisationen Marqaz Dawat-ul-Irshad (MDI), bildat 1987 för jihad mot icke-muslimer.

Bakom Harkat står ex-senatorn **Maulana Fazlur Rehman**, talibanernas främste allierade i Pakistan.

Utfallet från kriget i Afghanistan har varit förödande för Pakistan men också för Kashmir-konflikten. Sedan 1995 har 50 000 pakistanska ungdomar fått militär träning eller kämpat vid fronten med sina afghanska trosfränder, och många av dem har efter återkomsten antingen slukats upp i det sekteristiska våldet mot shiamuslimer eller i Kashmir.

Efter den påbjudna och förödmjukande

reträten från bergstopparna i Kargil i juli ändrade armén och de militanta grupperna sin taktik. I september anfördes indiska armékoordinerade och spektakulära aktioner som upprepats med jämna mellanrum.

Efter kapningsdramat

Jul- och nyårshelgens kapningsdrama med det indiska passagerarplanet som tvingades flyga till Kandahar i Afghanistan genomfördes av Harkat och har ytterligare trappat upp och komplicerat skeendet.

Maulana Masood Azhar, en av de tre islamska ledare som frigavs av Indien i utbyte mot gisslans liv, har själv bildat "Jaish Muhammad" – Profetens armé – och förklarar krig mot Indien och USA. 10 000-tals ungdomar lyssnade till hans elffångda tal i Binori-moskén i Karachi, där en stor del av talibanernas ledare utbildats av religiöst radikala lärare.

Hans föregivna mål – mobilisering av 600 000 heliga krigare – är naturligtvis en illusion. Men potentialen är stor. Det finns 9 500 madrasas (koranskolor) i Pakistan med mer än en halv miljon studenter som i

Prenumerera på SVARTVITT med Expo!

* Är du nyfiken på olika kulturer, religioner och okända människor? Är du en av oss som är trött på det europeiska perspektivet som lärs ut i skolor och massmedia?

* Är du en av oss som är less på 30 sekunders inslag om världshändelserna? Sluta vara likgiltig! Ta ditt ansvar mot intolerans, främlingfientlighet och rasism! Ta tillfället i akt!

* Prenumerera på Svartvitt med Expo!

Ring 08 - 652 28 83 eller skriv till:
Box 34080, 100 26 Stockholm

forlag.s@telia.com

Släktingar och grannar försöker trösta modern till Mushtaq Ahmad, en kashmirisk yngling som dödades i en skottväxling mellan indiska säkerhetsstyrkor och militanta separatister i byn Khurhama utanför Srinagar den 6 mars. Ett av många offer för det våld som denna vinter dagligen skakat indiska delstaten Jammu och Kashmir. Foto: FAYAZ KABLI

mycket stor utsträckning indoktrineras till intolerans, radikalism och jihad. Darul Ullom Haqqania i Akora Khattak nära Peshawar och Binori framstår alltmer som symboler för den talibanism som långsamt tycks sprida sig över Pakistan.

Även jantan och general Musharraf orosar av denna hatets mullah som uppenbart drabbats av övermod av alla hyllningar och all publicitet. Azhar har beordrats att "hålla sig hemma hos sin fru" och har inte setts av sedan slutet av januari.

Musharraf, som när detta skrivs just var på väg att genomföra det första statsbesöket i Kandahar, försvarar de militantas kampanj i Kashmir. Han har fördömt flygkapningen och "alla former av terrorism" men avvisat USA:s krav på ett förbud mot Harkat och andra väpnade jihad-grupper med motiveringen att det skulle "äventyra landets politiska stabilitet".

Indien anklagar Pakistan för att ha legat bakom flygkapningen. Men snarare är det så att de militanta grupperna känt sig så förrådade och utsålda efter Kargilfiaskot att de i stort har kapat livmoderssträngarna till regimen och nu agerar alltmer efter eget huvud.

Farlig illusion

Flera av jihad-ledarna lovar att befria Kashmir inom tre år. Det är en farlig illusion: New Delhi tillåter aldrig Kashmir att falla. Ökad infiltration och upptrappning av terrorism och stridigheter hotar istället att utlösa ett nytt krig och kanske är det vad hetsporrarna vill. Tyvärr förefaller inte de kärnvapen som finns på båda sidor att fungera som en avskräckande spärr.

Bo Gunnarsson

Vänskapligt möte mellan företrädare för tre skilda Punjab

Den tredje internationella akademiska konferensen om Punjab hölls vid Coventry University i England den 19-20 februari i år. Temat var Urbanisering och migration i Punjab 1890 – 1990. Forskare från både Indien och Pakistan deltog och stämningen var mycket vänskaplig trots den politiska och militära spänningen mellan de båda länderna.

Konferensen handlade både om Punjabs långa historia, dess politiska, språkliga och kulturella sammanhållning under flera århundraden och om splittring och uppdelning i två åtskilda områden efter delningen 1947. Urbaniseringen växer i takt med den starka jordbrukstillväxten.

Ett tredje Punjab finns dessutom sedan hundra år tillbaka bland alla dem som utvandrat till i stort sett hela världen, men som fortfarande håller kvar banden till Punjab på bägge sidor – på senare tid inte minst genom Internet. Före det sista kriget i fjol hade en viss gränshandel utvecklats trots de starka restriktionerna för turistresor. Men handeln är nu avbruten och möjligheten att ordna en ny konferens i Lahore, Punjabs magnifika huvudstad, ter sig avlägsen.

Efter 1947 har indiska och pakistanska Punjab utvecklats mycket olika. I Indien har jordreformer och den gröna revolutionen lett till en snabb och relativt jämlik ekonomisk utveckling. I Pakistan finns den feodala godsägarstrukturen fortfarande kvar men regionen har trots detta utvecklats ganska snabbt.

I båda regionerna finns fortfarande ett starkt kvinnoförtryck som bland annat yttar sig i en mycket sned könsfördelning i befolkningen: I indiska Punjab är en uppskattning att det nu finns endast 750 kvinnor på 1 000 män. Flera deltagare är engagerade i denna fråga men kvinnorörelserna i de tre Punjab är fortfarande svaga.

Staffan Lindberg

Orientfestival stoppas

I december i fjol beslutade Stockholms stad att inte bevilja föreningen Re:Orient det anslag som söks för att bli en kunna arrangera den omåttligt populära Orientfestivalen som vanligtvis går av stapeln i Stockholm varje sommar och som förra året lockade 35 000 besökare.

Det belopp som kommunen erbjuder räcker inte ens till lön för en person, vilket innebär att festivalen år 2000 ställs in. Kommunen förklarar sitt handlande med att festivalen vuxit och blivit för populär, och man vill inte ta ansvar för en sådan festival, tycks det.

Zac O'Yeah

Hatet brinner mot "Water"

"Saffraniseringen" slår hårt mot film och TV

Den våg av hindunationalism som nu sveper över Indien och som fört partiet BJP till makten i New Delhi har även lett till en kulturell intolerans och trångsynthet som framför allt drabbar filmskapare. Nationalistiska hinduer tvekar inte att använda våld för att stoppa allt som de anser förödmjukar deras religion och går emot indisk tradition.

Inspelningen av regissören **Deepa Mehtas** nya film *Water* stoppades i januari av medlemmar från det chauvinistiska partiet Shiv Sena. En medlem försökte dränka sig i protest därför att han ansåg att filmen utmanade hinduiska traditioner. Andra kastade sten på filmteamet som kunde sätta sig i säkerhet endast med polisens hjälp.

Detta var inte första gången som militanta anhängare av Shiv Sena brukar våld för att protestera mot Deepa Mehta. Liknande metoder användes av partiet när visningen av hennes film *Fire* stoppades för ett par år sedan, trots att den godkännts av censuren. Partiets stormtrupper attackerade biografer i New Delhi och Mumbai där filmen visades, rev ner affischer, traskasserade biobesökare och hotade biografägarna med att komma tillbaka om de visade "något som gick emot hinduisk kultur". Vad hindunationalisterna upprördes över var att filmen porträtterade ett förhållande mellan två kvinnor.

Shiv Sena uppfattade filmen som ett direkt hot mot samhället och familjen. Kärlek mellan två kvinnor anses subversiv. Utan familjen existerar inte människan, menar man. Att rubba på denna balans är att ifrågasätta hela grunden för det indiska samhället. Därför denna moraliska upprördhet.

Fire skickades tillbaka till censuren för en ny granskning. Chefministern för delstaten Maharashtra, en medlem av Shiv

Sena, förklarade att vad som visades i filmen *Fire* gick mot indisk etos och att värnandet om indisk kultur är viktigare än att glorifiera konst.

Filmregissören Deepa Mehta gick ut i media och frågade vilken kultur som diskuterades: "Är ensamhet främmande för vår kultur? Är två kvinnor som vänder sig till varandra för tröst kulturellt främmande? Är friheten att välja, tolerans och medkänsla främmande för indisk etos".

Något som även retade nationalisterna var att huvudrollen i *Fire* spelades av **Shabhana Azmi**. Hon är muslim och sitter i indiska överhuset. Att en muslimsk kvinna porträtterade en hinduisk som bryter mot alla moraliska tabun och älskar en annan kvinna hade nationalisterna svårt att acceptera. Shabhana Azmi spelar även huvudrollen i filmen *Water*.

Den ekonomiska liberaliseringen av Indiens ekonomi som påbörjades i början av 90-talet har gjort hinduerna osäkra på sin egen identitet. Det nya konsumtions-samhället har gjort gamla värderingar obsoleta. Borta är **Mahatma Gandhis** tal om icke-våld och respekt för de fattiga. Nu vill alla snabbt bli rika, TV-utbudet domineras av amerikanska såpor och ingen har tid för sina föräldrar. Nationalisterna har utnyttjat denna otrygghet som människor känner i det framväxande samhället. Frustrationen riktas mot allt som anses hota hinduisk kultur - vanligtvis i skepnad av västerländsk masskultur.

Hindunationalisterna har numera en sådan makt att den indiska censuren inte vågar släppa igenom filmer som kan uppröra dem och skapa oroligheter.

Regissören **Kamal Haasans** tvingades i sin senaste film *Hey Ram* att klippa bort en lotusblomma från en scen eftersom den är regeringspartiet BJPs symbol. Men vad

som verkligen oroade censuren var att en av personerna i filmen säger att han inte dricker mjölk. En kvinna frågar honom varför. Han svarar att om Gud hade för avsikt att låta människor dricka mjölk under deras vuxna liv skulle han aldrig låtit bröstet sina. På detta svarade kvinnan: "Tack gode gud för detta, annars skulle männen binda fast kvinnor i ett skjul hela deras liv". Scenen klipptes bort eftersom censuren ansåg att den kunde väcka anstöt hos troende hinduer. Eftersom kon är helig för hinduerna är allt som rör detta djur känsligt. Flera organisationer arbetar för att all koslakt skall förbjudas i Indien.

Saffransgult blev vitt

Förra året tvingades regissören **Mahesh Bhatt** ändra på färgen på de huvudband som några huliganer i filmen *Zakhm* använder. Saffransgult är hindunationalisternas färg och Mahesh Bhatt blev beordrad av censuren att digitalt ändra färgen till vitt.

Zakhm, sår, handlade om kravallerna mellan hinduer och muslimer i Mumbai 1992-93. Närmare tusen människor dödade, de flesta muslimer. Över 200 000 människor tvingades lämna sina ägodelar och sin försörjning för att fly staderna. Kravallerna är ett sår som fortfarande inte har läkt.

- Min film bygger på fakta och blodbadet i Bombay är en verklighet som vi inte kommer ifrån. Om nationen inte vågar ta upp dessa smärtsamma minnen kommer en sjukdom att sprida sig i samhället. Det behövs en sanningskommission som i Sydafrika, endast då kan misstagen rättas till. En nation som sysslar med förnekelse och där statsapparaten stödjer förnekelsen är ett oärligt samhälle, sade Mahesh Bhatt då jag träffade honom på hans kontor i Mumbai.

Ingen inspelning i Varanasi...

Efter att ha erhållit erforderliga tillstånd från ministerierna i Delhi var regissören **Deepa Mehta** klar för att börja inspelningarna av *Water* i Varanasi. Skådespelarna inkluderade **Shabhana Azmi** och **Nandita Das**. Temat för filmen var änkornas villkor i Varanasi. Det skulle bli en realistisk film, som kritiskt porträtterade änkornas tillvaro i den heliga staden invid Ganges stränder på 1930-talet. De kvinnliga skådespelarna hade redan fått sina huvuden renrakade.

Men under ledning av en självutnämnd kommitté till försvar av stadens kultur (*Kashi Sanskriti Raksha Sangharsh Samiti*) angrep och brände en grupp människor kulisserna till filmen, och filmteamet tvingades söka tillflykt till sitt hotell, varifrån de sökte myndigheternas beskydd.

Efter att ha gått med på några smärre ändringar i manuskriptet, i samråd med den ansvarige ministern **Arun Jaitley** från BJP, försökte man att återuppta filminspelningen. Men åter blev

det upplopp och filmteamet fick förödmjukat, men med huvudena högt lämna Varanasi.

Vishwa Hindu Parishads president **Ashok Singhal** påstod att filmen utgjorde ett direkt angrepp på indisk kultur och den sociala strukturen, liksom att västerlänningar (Deepa Mehta är indier, men bosatt i Kanada) inte kunde tillåtas kalla den heliga floden Ganges för "water" (*The Hindu*, 12 februari). Att enskilda änkor i Varanasi skulle ha varit prostituerade fick man inte generalisera. Men man får gärna tita på MTV.

Och vad ligger bakom? Enligt Deepa Mehta hade en ämbetsman från UP vänt sig till henne och sagt att kunde hjälpa henne med filminspelningarna. Men i utbyte ville han ha del i distributions-rättigheterna till filmen, samt en roll i filmen till en bekants fru. Då hon tackade nej till hans "erbjudande" hotade han henne med att sabotera filmarbetet (*The Week*, 13 februari).

Stig Toft Madsen

Hindunationalister i New Delhi demonstrerar mot "Water".

FOTO: RAVEENDRAN

Filmen släpptes till slut och ironiskt nog vann den ett pris för bästa film för integration och harmoni mellan folkgrupperna i landet.

Zakhm var inte den första filmen som tog upp kravallerna i Mumbai och inte den första att råka ut för problem. Filmen *Bombay* handlar om en romans mellan en hinduisk man och en muslimsk kvinna under oroligheterna. Shiv Sena, som var vid makten under kravallerna, opponerade sig mot att en av personerna i filmen liknade partiledaren **Bal Thackeray**. Han säger att han vill eliminera alla bangladeshiska emigranter som finns i staden, något som Bal Thackeray har sagt i verkligheten.

Bal Thackeray invände också mot att personen framställs som ångerfull över

kravallerna! Shiv Sena har aldrig ångrat vad som skedde.

Regissören gick med på att ändra dessa scener, men trots detta dröjde det flera månader innan filmen släpptes eftersom politiker fruktade att den kunde utlösa nya kravaller.

Inte ens konstvärlden har förskonats. Indiens mest kände konstnär, **Maqbool Fida Husain**, tvingades fly till London för tre år sedan efter att ha utsatts för flera mordhot. Shiv Sena anklagade honom för att ha skändat gudinnan Saraswati genom att måla henne halvnaken. Att tavlan gjordes för tjugo år sedan och att gudinnan ofta avporträtteras lätt klädd på tempel runt om i Indien var oväsentligt. Husains brott var att han är muslim. Shiv Senas tidning

skrev att de "skall piska Husain offentligt och förvandla honom till ett modern konstverk" och "hugga av de fingrar som målat vår Moder naken".

Shiv Sena lyckades dock inte förbjuda **Salman Rushdies** bok *Morens sista suck*, men genom hot och varningar till bokhandlare och distributörer lyckades de förhindra att boken kunde köpas i Mumbai. Det finns en person i Rushdies bok som påminner om Bal Thackeray och som beskrivs på ett förklenande sätt.

Men trots att Shiv Sena försöker att framställa sig som de mest högtstående av alla hinduiska moralister och opponerar sig mot all västerländsk dekadens, bjöd de 1996 in superstjärnan **Michael Jackson** för en konsert i Mumbai, en person som har anklagats för att ha haft sex med minderåriga och som genomgått fler plastikoperationer än guden Ganesh har armar. Konserten var ett sätt att locka yngre väljare till partiet. Enligt illvilliga rykten måste Bal Thackeray, som är 72 år gammal, sminka sig och färga håret för att leva upp till bilden av en evigt ung arg man, den starka symbolen för Shiv Senas aktivister.

Hela partiets ledarskikt beordrades att sitta med på konserten, många av dem använde öronpluggar. Bal Thackeray bjöd in Michael Jackson till sitt hem och berättade stolt efteråt att popstjärnan hade använt hans privata toalett. Ett kulturellt framsteg, med tanke på Michael Jacksons fobier vad det gäller hygien.

...och inte heller i Calcutta

Striden om **Deepa Mehtas** film *Water* har tagit en märklig vändning. Efter det att inspelningarna i Varanasi stoppats erbjöd Västbengalens kommunistiske chefsminister **Jyoti Basu** att filmen istället skulle få spelas in i Calcutta. Mehta for dit och inspekterade lämpliga platser vid Hooghly, bland annat i Barackpore, och besked gavs att filminspelningen ska inledas där i höst.

Men i början av mars uppstod en ny konflikt. Det visar sig nämligen att Mehtas manuskrift till filmen är mer eller mindre ett plagiat av den framstående bengaliske författaren **Sunil Gangopadhyays** Sahityas Akademi-prisbelönta roman *Shei Somoy*. I *Shei Somoy* tog han upp samma problematik kring bengaliska hinduiska ånkors eländiga liv i Varanasi på 1930-talet. Huvudpersoner och handlingen i *Water* är misstänkt lik den i *Shei Somoy*, och Mehta har tidigare uttryckt sin stora beundran för boken.

Kulturetablissemangen i Calcutta rasar över den litterära stölden, och bokförlaget deklarerar att man ämnar stoppa inspelningen. Gangopadhyay själv tar dock striden med ro. Han tycker det var beklagligt att Mehta inte sökte hans tillstånd i förväg, men vägrar ta del i försöken att stoppa filmen.

Lars Eklund

Pär Jansson

RSS-förband exercerar i raka led.

FOTO: PÅR JANSSON

Sida vid sida i saffransgula led:

Globalisering och nationalism

Två betydelsefulla processer pågår i dagens Indien, dels en kulturell och politisk "saffransisering", dels en ekonomisk liberalisering. Båda processerna drivs av samma parti, BJP.

Tidningarnas förstasidor återspeglar dem båda. Nyheterna om börsens himmelfärd och om nya privatiseringar delar plats med nyheter om hindufundamentalister som saboterar inspelningen av *Water*, **Deepa Mehtas** film om änkers villkor i Varanasi, och om statsanställda i Gujarat som nu tillåts vara medlemmar i RSS, Rashtriya Swayamsevak Sangh.

Reser man runt i Indien – som jag gjort i några veckor – märker man emellertid inte många synbara tecken på hinduisk fundamentalism. Det saknas hjärntvättande affischtavlor längs vägarna (så vanliga under undantagstillståndet 1975-77), inga stora BJP- eller RSS-manifestationer på offentliga platser, inga omedelbara inskränkningar i den personliga friheten, och även om de senaste årens förföljelser av Indiens kristna knappast är glömda så finns det ingen utbredd rädsla.

Man kan nu titta på ett stort antal TV-kanaler. En av dem propagerar för **Maharis-**

hi MaheshYogis form av hinduism, men jag har inte stött på någon kanal som drivs av den hindufundamentalistiska rörelsen (*Sangh Parivar*). Nyhinduismens inträngande sker – om man bortser från skadegörelsen som stoppade *Water* – långsamt och lågmält. Det är troligt att en omtolkning av Indiens historieskrivning är på väg, som snart gör sig gällande i skolböcker och på universitetsnivå, men det kommer smygande, inte bombastiskt.

Däremot syns många – och bombastiska – tecken på den ekonomiska liberaliseringen som försiggått i nästan 10 år, och av BJP nu leds in i dess "andra fas". Utbudet av varor fortsätter öka, och däribland sådant man tidigare inte haft tillgång till med mindre än att det smugglats in i landet. Åtskilliga stora projekt pågår för att förbättra landets infrastruktur, flera av dem med utländsk finansiering.

En av de riktigt stora reformerna – effektiviseringen och privatiseringen av elförsörjningen – synes nu vara oundviklig i flera delstater. Det talas om köra Volvo-bussar i Bangalore, om att lägga ut Mumbais busstrafik på internationellt anbud, om att privatisera huvuddelen av

Indian Airlines och att låta utländska advokatbyråer bedriva verksamhet i Indien. Samtidigt håller flera av Indiens delstater på att gå i konkurs. Själva statskassan i Punjab är praktiskt taget tom.

"Double processing"

Hur förhåller sig människor till dessa två tendenser? **Gita Sen** vid Indian Institute of Management i Bangalore säger att situationen kräver en mental "double processing". Hur kan folk mentalt begripa att samma regering å ena sidan står för en inskränkt kulturpolitik och å den andra sidan i oerhört hög grad står för liberalisering och internationalisering? Hur ska de prioritera sitt motstånd?

Min känsla är att många människor redan har accepterat BJP:s politiska linje, särskilt BJP:s ekonomiska politik liksom regeringens utrikespolitik. Många upplever BJP som smarta, att partiet spelar ut sina kort effektivt, och att man än så länge inte kan komma åt dem. Det förekommer endast svaga protester mot BJP och dess allierade. Tidningarna är upprörda över att filmen om Varanasis änkor stoppats av stadens ligister, understödda av Sangh

Parivar, men filmindustrin i Mumbai har inte reagerat. Fackföreningarna är upprörda över att de statliga elektricitetsbolagen splittras upp och privatiseras, men de möter ringa förståelse från allmänheten. Några tidningar kritiserar att den amerikanska federala polisen FBI har getts tillstånd att operera i Indien för att bekämpa den internationella terrorismen, men sannolikt kommer FBI att inrätta kontor i New Delhi. **Bill Clinton** besöker Indien i mars. Det finns i stort sett ingen opposition mot det besöket. Det officiella Indien satte press på USA för att han inte samtidigt skulle besöka Pakistan, men man drog inte tillbaka sin inbjudan när han likväl valde att göra en stop-over i Islamabad.

Stillatigande accepterande

Den förhärskande andan av stillatigande accepterande gäller till och med Indiens bonderörelser. I slutet av december ingick USA och Indien ett avtal om att häva de kvantitativa restriktionerna för import av 1 429 produkter. Av dessa kommer 715 att få föras in i obegränsade mängder efter 1 april i år. Listan omfattar en lång rad jordbruksprodukter, inklusive ris, socker och vete.

Avtalet slöts som en följd av att Indien förlorade i frågan om skydd av hemmamarknaden vid en WTO-uppgörelse. Följaktligen gäller öppnandet av den indiska marknaden inte bara för amerikanska produkter, utan också för de flesta andra länders. Avtalet skrevs under utan parlamentets inblandning, och det nämndes i stort sett inte alls i pressen.

Jag hörde talas om det på dansk radio i januari. När jag kom till Delhi var det nästan ingen som kände till det. Professor **MD Nanjundaswamy** i Bangalore, vars organisation KRRS länge har kämpat emot globaliseringen och WTO, förstod klart avtalets betydelse, men KRRS är djupt splittrat och har tills vidare inte förmått mobilisera något nämnvärt motstånd.

Överraskande nog är det den nyliberala bonderörelsen i Maharashtra, under **Sharad Joshis** ledning, som är mest inställd på att skydda den indiska produktionen av socker, lök och bomull, samt lägga på högsta möjliga tull på utländska varor. Joshi har gått till premiärminister **Vajpayee** och krävt detta. Men nästan samtidigt hade Sharad Joshi ett möte med **Mick Moore**, direktören för WTO, och inom kort förväntas Joshi starta en avdelning av det nya frihandelsorienterade World Agricultural Forum i Indien.

Resignation och stillatigande accepterande av liberalisering och "saffranisering" gäller till och med den en gång så väletablerade indiska vänstern. En rad gamla socialister – mest iögonfallande försvarsminister **George Fernandes** – har allierat sig med BJP. Detsamma gäl-

ler några av de framträdande dalit-politikerna, däribland **Ram Vilas Paswan** (som **Ase Mygind Madsen** intervjuade i SYDASIEN 2/91) som nu är telekommunikationsminister.

I universitetsvärlden pratar man om att självaste tidskriften *Economic and Political Weekly* (EPW) har skiftat kulör, om inte i riktning mot hinduismens saffransgula baner, så väl i riktning mot kapitalism. Efter 50 år som dominerande stats- och elit-ideologi ser det ut som om den indiske socialismen står redo att gå i pension.

En av orsakerna till att BJP och dess allierade hittills har fått ökat manöverutrymme skylls på konflikten med Pakistan. Då muslimer i Kashmir-dalen i början av 90-talet reste kravet på självbestämmande sammanföll det med att frågan om mänskliga rättigheter blev en del av Västvärldens utrikespolitik. I takt med att Indiens militär slog ner upproret blev kashmiriernas krav allt svårare att nonchalera.

Tidvis har USA stått Pakistans åsikter mycket nära. Efter hand som kashmiriernas kamp för självstyre förvandlats till "gäst-mujahedinernas" kamp för Kashmirs införlivande i Pakistan svängde dock bilden, och med militärkuppen i Pakistan, flygkapningen i Kandahar och talibaniseringen av Centralasien har frågan om säkerhet och stabilitet blivit viktigare än frågan om mänskliga rättigheter.

Trots att det var Indien som först provsprängde sina kärnvapen 1998, lutar sig nu USA närmare Indien än Pakistan. I valet mellan en software-inriktad och en opium-inriktad export, mellan demokrati och militärdiktatur, liksom mellan nationell saffranisering och internationell talibanisering har Indien blivit det "naturliga" valet.

Snabba förändringar

Men allt kan förändras mycket snabbt. Vad skulle hända om Vajpayee och Clinton mördades under Clintons besök i Indien? Eller om BJP ger klartecken till att uppföra ett Rama-tempel i Ayodhya någon gång i april, efter det att Clinton rest hem? Eller om den nya kommitté som ska föreslå ändringar av författningen, föreslår inskränkningar av minoriteternas rättigheter och ändrar på Kashmirs särställning. Eller om BJP börjar bekämpa de muslimska madrassas i Uttar Pradesh och på andra ställen? Talibanrörelsen har sina rötter i vissa muslimska skolor i Pakistan. Dessa har enligt uppgift nära band till Deoband-madrassan i UP, en av de inflytelserikaste och mest respekterade muslimska inrättningarna i Indien.

Stig Toft Madsen

Översättning: Lars Eklund

Förintelsen förnekas i indiska skolböcker

Nazisternas brott mot judarna och att det förekommit koncentrationsläger nämns inte längre i indiska skolböcker. Nazismens ideologi beskrivs utförligt, men att den skulle ha gjort sig skyldig till miljoner judars död har strukits bort.

Den indiska tidskriften *Combat Communalism* har noggrant läst igenom skolböcker från två delstater och funnit att de förutom att främja religiös intolerans, kastfördomar och ojämlikhet mellan könen även förnekar att Förintelsen förekommit, helt enkelt genom att utesluta dödslägren ur texterna. Det är en form av historierevisionism som har godkänts av den indiska skolmyndigheten.

Combat Communalism tar delstaten Gujarats lärobok i samhällskunskap för klass 9 som exempel. I sitt försök att förklara fascismens och nazismens ideologi ger de, enligt Combat Communalism, en skrämmande okritisk bild av dessa totalitära regimer. Effektiv administration och andra framsteg beskrivs i detalj, medan våldet mot judar, zigenare, homosexuella, fackföringsledare, kommunister och andra som inte ansågs passa in i deras idealstat inte alls tas upp.

Ett avsnitt ur läroboken som har rubriken: Nazismens inhemska bedrifter.

"**Hitler** gav värdighet och prestige till den tyska regeringen genom en stark administration... Han opponerade sig mot den judiska befolkningen och förespråkade den tyska rasens överlägsenhet. Han införde en ny ekonomisk politik och gav Tyskland ekonomisk framgång... Han gjorde outtröttliga ansträngningar att göra Tyskland självförsörjande på ett årtionde. Hitler förkastade Versaillesfördraget genom att kalla det "en pappersbit" och slutade att betala krigsskadestånd. Han ingöt en känsla av äventyrslust hos den vanliga människan."

Slut på beskrivningen av nazismen. Vad denna "äventyrslust" fick för konsekvenser för judar, zigenare och oliktankande nämns inte.

Combat Communalisms chefredaktör **Teesta Satelvad** har ingen enkel förklaring till att Förintelsen försvunnit ur skolböckerna. Det kan vara ren okunnighet, men det kan också bero på att det hindunationalistiska partiet BJP har haft makten i delstaten.

– Det var på 1990-talet, efter rivningen av moskén i Ayodhya och uppsvinget för den hindunationalistiska rörelsen, som historieböckernas texter ändrades. Böckerna vi undersökt i Gujarat gavs ut 1991, säger Teesta Satelvad.

På 30-talet var ledarna för RSS, moderorganisationen för den hindunationalistiska våg som nu sveper över Indien, mycket fascinerade av den fascistiska rörelsen i Italien. Både **Franco**, **Mussolini** och Hitler hyllades i hindunationalisternas tidningar. I slutet av 1938 skrev *Völkische Beobachter*, nazisternas huvudorgan, att de intresserade sig för nationalisternas verksamhet i Indien. Det var en tidigare medlem av RSS som låg bakom mordet på **Mahatma Gandhi**.

Pär Jansson

Bland falska och äkta sadhuer

Sri Kalahasti heter staden i Andhra Pradesh som jag är på väg till med bussen från Chennai. Sydindien har varit lamslaget av ett kraftigt monsunregn i fyra dagar och många vägar är bortspolade, därför tar bussen en annan och längre väg för att nå fram till destinationen. Medan vi förflyttar oss norrut sitter jag inträngd på det hårda sätet, där knäna har svårt att få plats, mellan två nyfikna muslimska kvinnor. De talar till mig på hindi, håller hårt i sina stora handväskor och liknar svarta flaxande fåglar där de sitter med endast ansiktet synligt i allt det tunna, mörka tyget.

Busschauffören bromsar in för en flock vattenbufflar som ska över vägen och vid en bro har det uppstått trafikstockning på grund av en traktor lastad med sockerrör. Några av passagerarna går av för att hjälpa till med att putta på den överlastade vagnen som har fastnat, samtidigt passar de på att sno sockerrör som de med stora leenden delar med sig av till oss andra när de kommer in i bussen igen. Med tänderna river man av skalet och tuggar de söta fibrerna på saft, resten spottar man ut. Bussen förvandlas snart till en tuggande och spottande folkhop som pratande och skrattande fyller golvet med skräp.

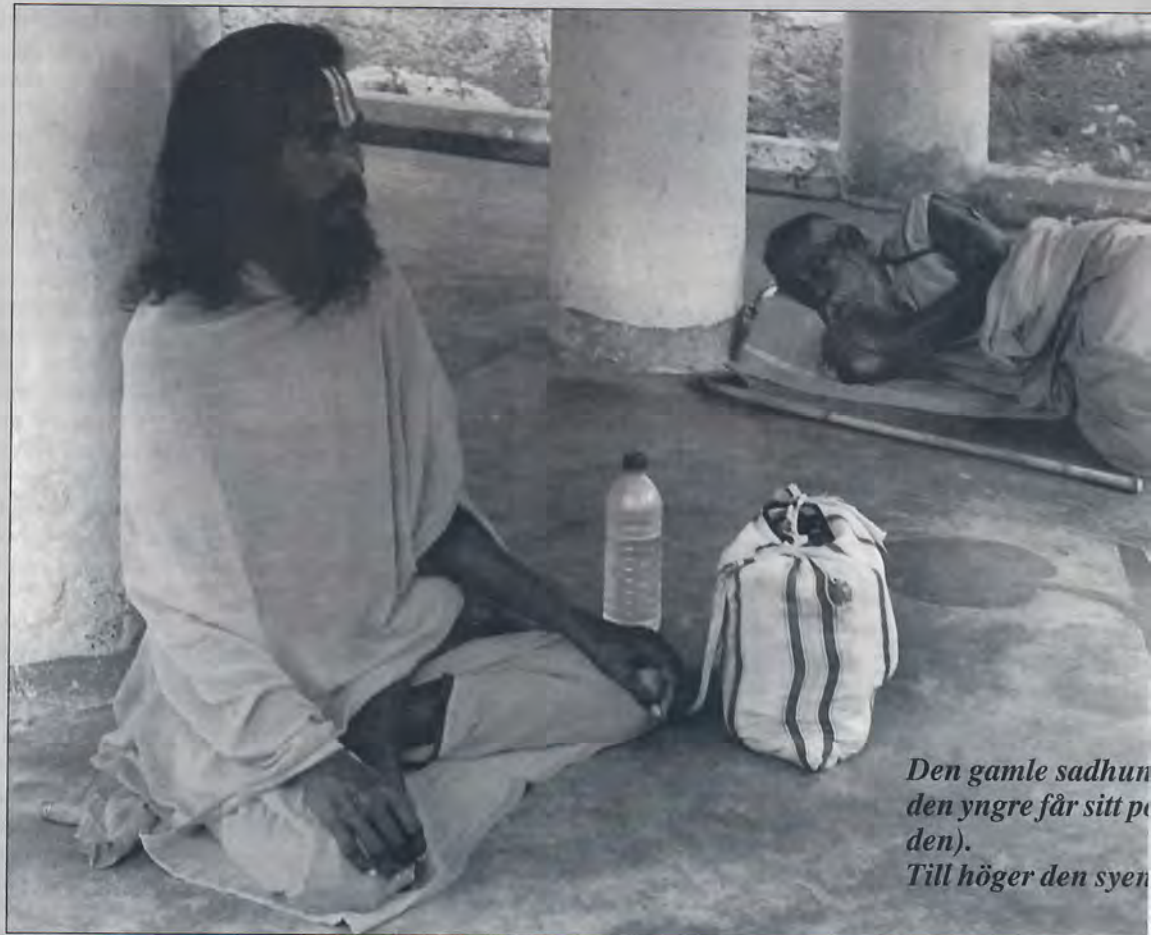
Med ansiktet i den varma vinden ser jag ut genom det öppna bussfönstret. Solen lyser på ett badat och ångande landskap där de nyplantade risfältens vattenspeglar visar molnens flykt på himlen och bananpalmernas stora blad vajar över de tjocka, gröna bananstockarna som mognar och växer.

På flera ställen syns monsunens efterverkningar, träd står med bara kronan ovanför vattenytan i nybildade sjöar, hus och broar har rasat ihop. Lastbilar ligger välta vid vägkanten. På ett ställe ska vi över en bro som är översvämmad, då vi passerar

känns det som att köra rakt ut i floden.

Sri Kalahasti ligger mellan fem kullar och en flod. Staden är främst känd för sina tygmålerier, där en speciell teknik används som kallas för *kalamkari*. Templet i Sri Kalahasti har ingen historiskt daterad begynnelse, det har funnits i årtusenden, istället berättas det om templets ursprung i legender ur den hinduiska mytologin.

tiggare som sträcker sig framför mig på bägge sidor om den västra tempelgången verkar ändlös. Luften nästan vibrerar av hetta och tysta tankar. De sträcker sina skålar efter mig, tiggarskålar som kan vara urholkade kranier, skal av frukter eller gamla motorcykelhjälm. Hela dagen sitter de där och när solen blir för varm rullar de ihop sig och lägger sig i skuggan.

*Den gamle sadhun (den yngre får sitt på den).
Till höger den syen*

Namnet Sri Kalahasti kan delas upp i tre delar: Sri = spindel, kala = orm och hasti = elefant. Alla tre djuren tillbad guden Shiva så hängivet att de fick ge namn åt templet och staden.

Urholkade kranier

Templet är som en egen pulserande värld, ett medeltida gycklartorg eller ett dynamiskt kulturcentrum. Här flockas pilgrimer, tiggare, munkar och försäljare i en flod av människor. Raden av sadhuer och

Sadhuerna är hinduiska, vandrande asketer. De ropar inte lika desperat efter pengar eftersom de själva har valt att försaka det materialistiska livet och har överlämnat sitt liv till guden Shiva, eller mera sällsynt Vishnu. De har bränt sitt förgångna, sitt namn och sina ägodelar i en rituell eld och iklätt sig sadhuns orange kläder för att vandra från tempel till tempel genom hela Indien så länge de lever. Enligt de vediska skrifterna ska de bara uppehålla sig tre dagar på varje plats och be om mat högst tre gånger per dag. Hundratusentals indier väljer att leva som sadhuer. Några av dem får en religiös ingivelse redan i unga år medan andra väljer att lämna familjelivet när de uppnått ålderdomen. Enligt Vedaskrifterna indelas människans levnad i tre delar; ungdomen, mandomen och ålderdomen och i den sista fasen anses det nöd-

Föreståndaren säger att den vitklädde sadhun har magiska krafter...

i Sri Kalahasti

vändigt att dra sig undan världen för att närma sig den andliga världen och förbereda sig för döden.

Eftersom sadhuns orange klädsel också kan vara en täckmantel, finns det många olika slags sadhuer, både äkta och oäkta; clowner, heliga vismän, vanliga utklädda tiggare, kriminella och en och annan upplyst själ. De rör sig i Indiens färgstarka ka-

blev sadhu. När han vill sälja en egentillverkad väska till mig blir jag lite misstänksam. Men jag köper ändå väskan som har svastikan broderad på den ena sidan. Eftersom nazisterna har lagt beslag på denna vackra hinduiska symbol och gjort den till sin, något som indierna verkar lyckligt omedvetna om, sprättar jag bort den från väskan.

en trettio-fyrtio kilo.

En morgon när jag går ner till den lilla boden för att köpa ett glas te, ser jag en vitklädd sadhu stå i vägkrysset med en hund bredvid sig. Han står där i morgonsolen och har slagit ut sitt långa hår så att det hänger i kringlor helt ner till marken. Jag erbjuder honom en te som han accepterar men gestikulerar att jag ska sätta ner glaset på vägen framför honom. Sen dyker den vita sadhun upp överallt och han håller ofta till utanför tempelgästhuset där jag bor. I timmar står han i solen utan att röra sig eller så sjunger han och gör yogaövningar. Ibland sväljer han tungan då han håller andan. Han verkar för det mesta vara i en ivrig diskussion med sig själv eller någon osynlig närvaro.

Knäppskalle eller magiker?

Föreståndaren i gästhuset har stor respekt för den vitklädde sadhun och säger att han har magiska krafter, de kvinnliga blivande ingenjörerna som bor på andra sidan vägen menar att han är ett nutcase. Han har inget namn, men har två bokstäver tatuerade på vänstra underarmen.

Arjuna, en annan sadhu, sitter alltid närmast den södra tempelporten. Han är i sjuttioårsåldern och har hår som en lejonmanke. Hans ansikte är vackert och sorgset. Arjuna klagar över att han har ont i ett knä och jag förbinder det med en elastisk binda. Han lägger sig under sin filt utanför templet när solen har gått ner och sover direkt på marken. Jag brukar säga godnatt till honom när jag kommer från restaurangen. Han är tacksam över förbindningen av knäet och nästa dag kommer en annan gammal sadhu som har ont i en fot och behöver medicin. Ibland betraktar jag hur sadhuerna och tiggarna delar upp allmosorna emellan sig som de har fått under dagen. De som har lite, delar med dem som intet har.

Så går dagarna i Sri Kalahasti med nya bekantskaper med sadhuer och andra, medan templet fylls och töms i varje dags in- och utandning. Sångerna och bönerna från tempelhögtalarna tystnar nästan aldrig och börjar varje morgon vid halvfemtiden. När jag någon månad senare träffar en av sadhuerna från Sri Kalahasti 250 kilometer längre söderut, känns det som att återse en gammal och kär vän.

Annica Swanström
text och foto

...tar en tupplur medan
...porträtt målat (stora bil-
...de sadhun.

os som lite skräckinjagande och respektin- givande figurer. Deras hår är ofta uppsatt i en Shivaknut på skallen eller hänger i tovi- ga lockar likt ormar över skuldrorna. Deras kroppar är ibland insmorda i aska och i pannan har de smort tre streck som visar att de tillber Shiva. Runt halsen hänger bedje- halsband, malor som de använder när de upprepar mantras. Med allvarliga ansikten och tårda kroppar vandrar de över enorma områden. Deras fotsulor är spruckna och har hela Indiens karta tatuerad i huden. Dammet virvlar upp efter dem när de pack- ar ihop sina filter tidigt om morgonen och vandrar bort långt innan staden har hunnit vakna.

I Sri Kalahasti lär jag känna flera av sad- huerna som håller till runt templet. En av dem är den syende sadhun. Han ser alltid nöjd ut och har varit skräddare innan han

En annan sadhu som går klädd i den rö- da tantriska färgen är mycket riktigt tantri- ker och följer den spirituella väg som av många ortodoxa hinduer inte anses särskilt rumsren. Inom tantra handlar det om att bryta ner tabun och regler för att överkom- ma bl a dödsskräcken. Frikostigt med sex, sprit och droger är ofta tillåtet. Ibland lig- ger den rödklädde sadhun drogad eller be- rusad innanför tempelporten när templet stängs och måste bäras ut. Men han är fjä- derlätt och väger nästan ingenting, kanske

*... de kvinnliga blivande ingenjörerna
menar att han är ett nutcase*

Stor förödelse efter höstens

Fredag 29 oktober, Orissa.

En cyklon är på väg från Bengaliska viken, som vanligt är på hösten. Oftast varar de bara några timmar men denna gång försätter vinden och regnet att öka.

I det tätbefolkade kustområdet sköljer en väldig tidvattensvåg över hus och risfält. Paniken ökar – var ska man ta vägen?

Hos lågstadieläraren i en by strax utanför den lilla staden Ersama är huset fullt. Han är relativt välbärgad och har ett hus av cement, till skillnad från de flesta som bor i lerhus. Människor från alla kaster tränger ihop sig. Några kor kläms också in. Trädörren till huset slås in av vågorna och ägodelar spolas iväg av vattnet. I tre dagar stod de och bad och grät, med lerigt saltvatten upp till midjan. När stormen var över och havet drog sig tillbaka fanns ingen mat och inget dricksvatten, men de hade överlevt.

Byn var knappt igenkännbar, lerhusen hade fallit ihop och bygatorna var dolda under träd och lera. När militären lyckades röja vägarna ut till byarna vid kusten möttes de av desperata människor. Långsamt insåg myndigheter och organisationer vad som hade hänt. Orissas huvudstad Bhubaneswar var också lamslaget i en vecka, utan varken el, telefon eller basvaror.

Tre miljoner hemlösa

Supercyklonen orsakade en av de värsta naturkatastroferna i Indiens historia, både i styrka och i konsekvenser. Hastigheten uppgick till 300 kilometer i timmen och flodvågen från havet steg till 6 meter och nådde 30 km inåt landet. Tre miljoner människor blev hemlösa. Enligt den senaste uppskattningen från biståndsorganisationen Oxfam har 35 000 människor avlidit. Befolkningen var inte beredd på cyklonens styrka. Redan innan cyklonen kom var Orissa en av Indiens fattigaste delstater. Delstatsregeringen hade ingen katastrofplan och inga medel avsatta för katastrofhjälp. Även när stöd skänktes begränsades effektiviteten av korruption och trög byråkrati. Till slut tvingades delstatens chefmister att avgå.

Två veckor efter cyklonen besökte vi Ersama, som ligger i ett av de värst drabbade områdena. Härifrån opererade många internationella och indiska hjälporganisationer. De flesta lokala föreningar hade gått samman i ett nätverk, där vi hjälpte till. Insatserna var mycket begränsat samordnade. **Steve**, en man som jobbar för Oxfam och som arbetat med katastrofer i många

länder, berättade att det största problemet vid katastrofärbete är alltid bristen på samordning och kommunikation mellan regeringen och organisationer.

Hjälparbetets första steg var att röja vägar och broar så att mat och kläder kunde nå fram. Brunnar och dammar sanerades för att förhindra uppkomsten av epidemier och speciella team tog hand om lik och döda djur. Fortfarande när vi var där sista januari låg halvbrända människoskelett och kadaver längs småvägarna.

Fiskebåtarna har sjunkit

Det mest tragiska är kanske de långsiktiga effekterna. För många fattiga människor är inkomstmöjligheterna bokstavligen bortspolade. Skörd och åkrar är förstörda och fiskebåtarna har sjunkit. Det tar tid att bygga upp vägar och skolor. Långtidsplanering krävs, i synnerhet för att inte skapa ett hjälpberoende. Insatser kan vara "Food for work" program, juridisk rådgivning och utdelande av inhemska fröer istället för genmanipulerade sorter.

Tre månader efter cyklonen verkar situationen oförändrad i Ersama. Men vissa människor kämpar på mot alla odds. Jhatipari är en liten muslimsk by som har förlorat drygt två tredjedelar av befolkningen, 60 personer överlevde av 260. Flodvågen blev extra kraftig eftersom ingen mangroveskog fanns kvar att stoppa den. Mangrove har huggits för att ge plats åt räkodlingar. Alla husen i byn spolades bort och fälten är vita av salt och ingenting växer där. Kanske kommer saltet spolas bort efter sommarens monsunregn.

En man berättade att hans familj hade tagit skydd i palmträd undan översvämningen. Hans fru, dotter och bror spolades bort av vågorna. Nu skapade han sig ett nytt liv med ett nytt hus och med ett nytt äktenskap. Nyligen hade det varit fest i byn när den unga änkemannen hade gift om sig med en kvinna som också hade förlorat alla sina släktingar.

Alltför kortsiktigt bistånd

Förödelse och lidande har skett tidigare och det inträffar hela tiden. Kanske är det klimatet som blir mer extremt. Det finns mycket att göra på lång sikt för att i förväg minska effekterna av naturkatastrofer. En stabil miljö där människor har reserver att ta till i nödsituationer och att myndigheter är så effektiva att de kan möta problemen. Vi fick intrycket att stora delar av biståndsgivandet drivs av kortsiktiga mål. Katastrofhjälp ges till de mest spektakulära tragedierna så länge media håller intresset uppe.

Vem stöder "hjälp-industrin" egentligen? Några av de verkliga utmaningarna är att ge hjälp när kastsystemet, könsdiskri-

En ung änkemans gifte efter ovädret om sig med en kvinna som också mist sin familj.

minering, korruption och den otroligt ojämna fördelningen av resurser sätter käppar i hjulet.

Vi kommer alltid att minnas stanken

cykloner i Orissa

Cyklonerna i Orissa har skapat stor förödelse, inte minst i landskapet där viktig åkermark förstörts.

Hjälpsatses sattes snabbt in men tyvärr var, och är, samordningen dålig.

från ruttnade risfält och den söta lukten av brända människokroppar. TV-bilderna som var på riktigt.

Luz Baastrup och Malin Christensson

Mer om cyklonen finns på sajten: www.angelfire.com/ab2/cyklon

Fotnot: Oxfam är en stor organisation som arbetar med bistånd, katastrofhjälp och kampanjer. Huvudmålet är att minska fattigdomen. Den är baserad i England men finns i mer än 100 länder. I Orissa finns Oxfam permanent men fick förstärkningar efter cyklonerna.

Dhakas barn hårt drabbade av blyföroreningar

Luftföroreningar orsakar 15 000 människors förtidiga död i Bangladesh huvudstad Dhaka. Föroreningarna leder också till en ökning av hjärt- och kärlrelaterade sjukdomar som drabbar miljoner människor. De som drabbas värst är barnen.

Blynivåerna i luften från avgaser uppskattas vara åtta gånger högre än de värden som världshälsoorganisationen, WHO, anser är säkra för barn. Blynivåerna är högre än i Mexico city och Mumbai som är ökända för sina föroreningar. För stor exponering gentemot barn bly leder till skador i nervsystemet och hjärt- och kärlsjukdomar.

Professor **Naila Zaman Khan**, som leder den neurologiska avdelningen vid barnsjukhuset Shishu i Dhaka, säger att en fjärdedel av de unga patienterna vid sjukhuset lider av problem som är relaterade till blyföroreningar.

Barnen har för höga halter av bly i blodet vilket skadar hjärncellerna och många drabbade barn lider av minnesförluster och växer dåligt. Bly kan orsaka utvecklingsstörningar särskilt hos undernärda barn. Fler än hälften av Bangladesh cirka 120 miljoner invånare lever under fattigdomsgränsen och många barn får för lite mat.

Många av de fattiga i Dhaka lever i bristfälliga, illegala bostättningar. De tjänar sitt knappa levebröd genom bland annat gatuförsäljning. De fattiga barnen växer upp på de trafikerade gatorna och utsätts ideligen för avgaser, diesel och bensin. Det finns cirka 200 000 motorfordon i staden och 85 procent av dem är gamla och miljöfarliga. Sämst ur avgassynpunkt är de omkring 40 000 trehjuliga skoters som fungerar som "minitaxis" vars tvåtaktsmotorer släpper ut sin svarta rök i luften.

Enligt dagstidningen *Inqilab* lider omkring en halv miljon människor huvudstaden av problem relaterade till luftföroreningarna. En rapport från miljödepartementet uppger att luften Dhaka är tjock av 73 ton koloxid, 17 ton kolväten, 19 ton kväveoxid, 4,2 ton sot och andra partiklar och 128 kilo bly.

Förutom trafiken bidrar en rad tunga industrier i staden till föroreningarna och dessutom tas mycket av hushållsavfallet inte om hand av myndigheterna och bidrar till den dåliga luften.

För några år sedan utlovade Världsbanken ett lån på över 50 miljoner kronor för att förbättra luften i Dhaka. Men regeringen har misslyckats med att följa ett av kraven som Världsbanken satt upp, nämligen att avskaffa taxiskotrarna inom fyra år. Det gör att projektets framtid är osäker.

Regeringen har tillkännagivit att de börjat importera blyfri bensin och miljöministern **Syeda Sajeda Chowdhury** pekar på att de försöker förbättra luften på flera andra sätt, bland annat genom upprättandet av miljödomstolar och att tung industri nu ska skapa miljöplaner samt att "Dhakas infrastruktur ska uppgraderas".

Tabibul Islam/IPS

Buddhistisk politik och politisk buddhism på Sri Lanka

Buddhistisk politik värnar om buddhistiska värden i politiken. Buddhistisk politik är lika gammal som buddhismen själv och kan föras tillbaka till buddhan **Shakyamuni**. På ett föredömligt sätt försökte han att visa att fred inte uppnås genom krig, att våld endast kan stävjas med icke-våld. Politisk buddhism däremot värnar om att genomdriva sekulära politiska mål. De görs acceptabla i efterhand genom att tolkas buddhistiskt. Politisk buddhism har också långa anor, men fenomenet blev rumsrent först på 40- och 50-talen på Lanka. Då etablerade sig prestigefyllda munkar på den politiska scenen. En av dem mördade premiärministern 1958. Politisk buddhism kan förbindas med många olika och med varandra oförenliga mål som planekonomi och kapitalism, med demokrati och diktatur.

I dagens Lanka har politisk buddhism av etno-nationalistisk karaktär en framskjuten plats hos en grupp munkar i prestigefyllda positioner. De har en grundsyn som går ut på att vad som uppges vara den singhalesiska folkmajoritetens värderingar skall expandera så att de blir statsideologi för alla. De tre huvudsakliga värderingarna är buddhismen, språket *sinhala* och territoriet. Territoriet tänkes som ett område kontrollerat av en centraliserad statsledning omfattande hela ön utan eftergift till krav på federalism eller konfederalism än mindre separation av territorium.

Religiöst homogen

Denna stat är politiskt, språkligt och religiöst homogen. En sådan bild av staten går emot andra mål, till exempel att skapa en mångkulturell stat. Många munkar företräder en sådan alternativ syn. För att komma över detta ifrågasättande av den etnonationalistiska grundsynen förbinder dess ideologer bilden av den centraliserade staten med en viss tolkning av ett statusfyllt ord, med ordet *dhammadipa*. Det ges tolkningen "buddhismens ö". Det användes som beteckning på Lanka. Enligt en kröniketradition skall buddhan själv ha förvandlat ön till buddhismens ö.

Man förbinder alltså ett nutida politiskt mål med en traditionell buddhistisk teknisk term, vars innebörd alla accepterar. Man försöker dölja betydelseglidningen i ordet

Munken Sobhita Thera, ordförande i National Sangha Council, som enligt det nya förslaget till författning skall vara remissinstans till regeringen i Sri Lanka.

dhammadipa när det förbindes med tanken på en homogen centraliserad nationalstat. Denna sammanlänkning av ett politiskt mål med en buddhistisk term är politisk buddhism, men ingalunda buddhistisk politik.

Ibland torde det vara svårt att hitta en buddhistisk term som kan ge ett politiskt mål attraktionsvärde. Jag tänker på ett uttalande av den buddhistiska beryktade kammunken **Madoluvave Sobhita Thera** som i november 1999 skrev ett öppet brev till presidenten. Han krävde att hon skulle göra kriget till sin yttersta angelägenhet och avvisa förhandlingslösningar, (som föreslagits av LTTE). Munken skrev:

"Krigsansträngningarna måste ges företräde absolut och totalt." ----- "Det skall inte inledas förhandlingar med LTTE, särskilt inte efter de senaste förlusterna. De väpnade styrkorna skall ges endast ett mål, nämligen LTTE:s totala nederlag – och det målet får inte ändras eller modifieras till dess att det uppnåtts". Hela texten finns på: [http://www.upali.lk/island/sun/news.htm#Open letter calls for total priority for war effort](http://www.upali.lk/island/sun/news.htm#Open%20letter%20calls%20for%20total%20priority%20for%20war%20effort). Tidningen *The Island* och dess singhalesiska varianter är sedan länge de främsta krigshetsande dagliga tidningarna

Fel munk

På grund av ett beklagligt misstag av SYDASIENS redaktion publicerades i nr 3/95 denna bild av Sobhita Thera felaktigt föregivande att det föreställde en annan uppmärksammas lankesisk buddhistmunk, Kitagagama Siri Silankara Thera. Misstaget har uppmärksamats av en läsare i Sri Lanka, Sam Casie Chetty. Vi beklagar bildförväxlingen.

Redaktionen

med en stil som starkt påminner starkt om *Der Stürmer*.

Sobhita Thera var först att underteckna brevet tillsammans med fem andra organisationer. Munken är ordförande i National Sangha Council, som enligt det nya förslaget till författning skall vara remissinstans till regeringen. Han skrev under i egenskap av ordförande för National Sangha Council. Att länka ett politiskt mål till en buddhistisk person är ett annat sätt att bedriva politisk buddhism på. Alla frågar sig nu: hur kan krigshets sammanlänkas med buddhans lära?

Jag uppfattar Sobhita Theras aktioner från 80-talet och framåt som ett allvarligt tecken på en institutionaliserad brutalisering av den lankesiska officiella politiken och som ett avlägsnande från en buddhistisk politik trots alla läppbekännelser till buddhismen.

Peter Schalk

Ett land i ständig förändring

Maldivernas öar försvinner och bildas alltefter havets och vindens krafter

Maldiverna är landet med mer än tusen vackra korallöar. Havet är fyllt av protein i form av fiskar och andra havsdjur. På land lever människor i fred och svartsjuka är mycket sällsynt.

Det låter paradisiskt men ö-nationen dras också med stora problem. Sinande grundvatten och trädod följer i den växande turismens spår.

Nils Finn Munch-Petersen, som under längre perioder arbetat i landet, berättar för SYDASIEN om ett land de flesta av oss inte vet särskilt mycket om.

Maldiverna består av en utsträckt kedja av låga atoller och öar, som sträcker sig 860 km från norr till söder, i Indiska oceanen väster om Indien och Sri Lanka. Permanent bebodda öar uppgår till 201 medan det totala antalet ligger mellan 1 200 och 1 300, beroende på hur man definierar begreppet "ö".

Som korallöar i allmänhet är öarna små och låga, den högsta naturliga punkten i ögruppen är mindre än 5 meter över havs-

nivån. Den yta på öarna som är täckt av busk- eller trädvegetation varierar från några få kvadratkilometer till 6 kvadratkilometer.

Varken antalet öar, rev, passager eller bebodda öar har varit permanent genom tiden. Öar försvinner och bildas till följd av havets krafter och tidvattnets svängningar till och från atollens laguner. Befolkningsammansättningen har förändrats

dels på grund av fysiska förändringar i den rumsliga fördelningen på öarna, dels på grund av än mer betydelsefulla förändringar i produktion och handel som man involverats i av angränsande lokala och globala system.

Den naturliga vegetationen är tropisk monsunskog. Närheten till havet, den ytterst porösa jordmånen och avsaknad av viktiga mineraler har emellertid gjort att florran endast består av ett begränsat antal arter, och endast några få jordbruksgrödor fungerar att odla. De viktiga grödor som utgör basen för människornas existens är kokosnötter, brödfukt, hirs och tarorot.

Större landdjur begränsar sig till råttor, kaniner, flygande hundar, näbbmöss och ett antal reptiler, inga djur som ätes av maldiverna. Inte heller vilda fåglar eller fågelägg utgör någon större del av dieten. De en-

da husdjur som hålls är katter, getter (troligen inte mera än 200 stycken i hela ögruppen) och höns – av vilka nästan varje husgård har ett antal. Grisar och hundar saknas, då det rått ett officiellt förbud mot att föra in sådana orena djur så långt tillbaka någon kan minnas.

1 000 olika fiskarter

I kontrast mot bristen på biologisk mångfald på land är havet fyllt med ett överflöd av fisk, mollusker och andra havsdjur. På reven och i kustvattnen lever uppemot

Maldiverna ligger i Indiska oceanen, sydväst om Indien och Sri Lanka. Landet består av mellan 1 200 och 1 300 öar beroende på hur man definierar "ö".

Brödfukt är ett viktigt födoämne på Maldiverna. Här är en pojke på ön Fua Mulaku på väg hem med en liten skörd.

FOTO: NILS FINN MUNCH-PETERSEN

Den minsta typen av fiskebåt, wadu dhani, fiskar uteslutande med långrev. Från de större båtarna, mas dhani, fiskas med både bambustänger och agn. Bilden är från atollen Maalhosmadulu Dhekunuburi.

FOTO: NILS FINN MUNCH-PETERSEN

I 1 000 olika fiskarter, detta är en av de mest artrika marina miljöerna i världen. Maldiviskt fiske är dock framför allt inriktat på att tillvarata de enorma stimmen av tonfisk, där fångsterna utgör huvuddelen av såväl den lokala konsumtionen som exporten. Revens fiskar, sköldpaddor, blötdjur, kräftdjur och bläckfisk äts vanligtvis endast när tonfisk inte finns tillgänglig.

Alla maldivier är i dag muslimer, tillhöriga Shafi'i-skolan av sunnitisk islam. Innan övergången till islam var maldivierna buddhister, vilket framgår av de buddhistiska ruiner som påträffats både i den norra och södra delen av ögruppen och som först dokumenterades av den brittiske ar-

keologen **H C P Bell**. Mycket lite är dock känt om den buddhistiska epoken då det inte existerar vare sig nedskrivet eller muntligt källmaterial. Dessutom har hittills få utgrävningar gjorts för att söka klarhet i tidiga levnadsförhållanden, produktion, handel och varuutbyte på öarna. Enligt maldivisk historieskrivning skedde omvändelsen till islam år 1153, efter en långvarig kontakt med arabiska sjöfarande handelsmän, på väg till och från hamnar i Sydindien, Sri Lanka och Fjärran Östern.

Ålderdomlig singhalesiska

Det är inte känt när öarna från början befolkades. Men en preliminär uppskattning

utifrån språkliga belägg pekar mot tiden runt år 400 e Kr. Det maldiviska språket, divähi, påminner starkt om elu, ålderdomlig singhalesiska, men det går inte att säga huruvida de första bosättarna kom direkt från norra Indien eller indirekt via Sri Lanka.

Undersökningar som artikelförfattaren företog 1974 och 1977-81 har dock gjort det möjligt att grovt teckna en bild av det för-islamiska samhället på Maldiverna. Till grund för denna forskning vilar placeringen av kända och nyligen upptäckta arkeologiska monument, en analys av öarnas namn, studier av jordmånstyper, en totalinventering av den maldiviska floran och

kvarlämningar av marin fauna som påträffats vid lokala grävningar för brunnar och bevattningskanaler.

Intressantast var den tydliga kopplingen mellan tidiga buddhistiska ruiner och förekomsten av mörk, humusrik mylla lämplig för taro-odling, även på öar där ingen taro odlas i dag. Bra indikatorer för det utgjordes av förekomsten av flera växter, bl a mangrove-arten *Sonneratia caseoralis* – en metod jag för övrigt utnyttjade för att spåra bortglömda stupor, liksom vattenisop och starrgräs (*Fimbristylis*). Undersökningarna visade att det tidiga maldiviska samhället inskränkte sig till ett begränsat antal större öar i både norra och södra delen

Efter monsunfångsten rensas fisken på bananblad och på fiskfat tillverkade av brödfrukträd.

FOTO: NILS FINN MUNCH-PETERSEN

av ögruppen, det gemensamma för dessa öar var att där fanns ett visst mått av mörk, humusrik och fuktig jordmån.

Då den lokala floran på dessa öar inkluderade arter av vilda växter som annars endast är kända från taro-odlande öar i Söderhavet är det rimligt att tro att det tidiga maldiviska samhället varit uppbyggt kring odling av taro. Öarnas namn och arkeologiska monument tyder dessutom på att dessa ö-samhällen fungerat som relativt autonoma enheter.

Proteinbehovet tillgodosågs till en del

genom att samla snäckor av olika arter på de grunda reven. Inga bevis för vare sig lagun- eller oceanfiske har hittats, men sådana lämningar är å andra sidan svårare att upptäcka. Det har emellertid förmodats att tidigt maldiviskt fiske inte skiljde sig mycket från nutiden, då dagens "moderna" fiskebåtar i ögruppen i sin grundläggande utformning alla är av sydarabisk modell.

De första som beskrev Maldiverna var arabiska handelsmän och geografer som

VÄND!

nämner öarna, tillsammans med Lakshadweep längre norrut, i samband med leveranser av anmärkningsvärda exportprodukter i form av kaurisnäckor (*Cypraea moneta*) och kokosrep. Maldiverna omnämns för första gången som en stat av den arabiske geografen **Al-Idrisi** (1099-1168).

Skapandet av en maldivisk stat var utan tvekan ett direkt resultat av den arabiska maritima handels expansion på 800- och 900-talen. De talrika maldiviska öarna och reven bildade en barriär för handelsmännen på väg söderut för att nå Malabarkusten, Sri Lanka och länderna bortanför. Snart blev dock öarna en anhalt för att fylla på förråden av vatten och proviant, och dessutom en plats där man kunde köpa kaurisnäckor (som användes som pengar i stora delar av Asien) och dyrbara lyxprodukter att handla med i Asien och Afrika.

Centralstyrning

Politisk centralisering följde i en snabb process. Då handeln skapade nya möjligheter utgjorde inte fuktig, humusrik mark längre den främsta tillgången för en beboelig ö, utan i lika hög grad navigerbara farleder ut till öppna havet och en bra, säker ankringsplats. Till en början utvecklades förmodligen ett antal sådana småmetropoler, som såväl producerade själva som tog emot varor för försäljning på närliggande öar och atoller. Men snart koncentrerades verksamheten till ett av dessa centra, Male – huvudstaden och hamnplatsen för handel. Om man räknar med ön Maliku (Minicoy), som fram tills 1549/50 var en del av det maldiviska sultanatet (men som numera är en del av det indiska unionsterritoriet Lakshadweep) och vars befolkning talar divähi, ligger Male nästan exakt mitt i övärlden.

Den handelsinriktade ekonomin gjorde det också möjligt att bosätta sig i andra delar av de centralmaldiviska atollerna. Dessa områden saknar odlingsbar jord i en sådan utsträckning att jordbruk svårligen kan bedrivas, men det gick gott att överleva på en blandad ekonomi baserad på fiske och handel med kaurisnäckor, kokosprodukter och torkad fisk som i sin tur gjorde det möjligt att importera ris.

Inte bara handeln var centralstyrd, i lika

Vid sidan av kokos är taro (*Colocasia*) öarnas viktigaste födoväxt. Taro odlas på våtmarker och tas om hand i första hand av kvinnor även om också män deltar i skördandet. FOTO: NILS FINN MUNCH-PETERSEN

hög grad var också vinsterna från handeln, marknadsinformationen och den politiska kontrollen centralstyrd. I Male utvecklades en politisk hierarki med en sultan – och ibland en sultaninna – i spetsen, där monarken i statens namn utgjorde den främste affärsmannen/kvinnan. Denne hade ensamt monopol på handeln med och prissättningen av alla importerade varor liksom alla viktiga exportprodukter.

Den nya maldiviska ekonomin baserades på import av ris, och fram tills slutet av

1800-talet i huvudsak på export av kaurisnäckor. Medan maldivierna under en tidigare epok varit beroende av att odla taro och samla ätbara marina blötdjur, importerade man nu ris och samlade oätliga snäckor som exporterades som pengar på världsmarknaden.

Jämfört med angränsande Indien och Sri Lanka är livet på Maldivernas 200 bebodda öar, bortsett från huvudön, relativt fritt och enkelt. Det finns inget kastsystem som begränsar individen till specifika yrken, äk-

Maldiviska gravstenar är oftast i hård korallsten. Kvinnors gravstenar är avrundade upptill medan männens gravstenar har en fallisk topp. I dag är stenhuggartraditionen utdöd. Gravstenarna ovan är från Fredagsmoskén i Male. Under president Maumoon Abdul Gayooms tid blev många kyrkogårdar vandaliserade och ovärderliga historiska värden gick förlorade.

FOTO: NILS FINN MUNCH-PETERSEN

tenskapspartners eller matvanor. Eftersom all mark tillhör staten och enskilda personer endast ges nyttjanderätt finns det ingen jordägande adel, rikebönder eller markspekulanter. På samma sätt är det möjligt för var och en att utnyttja havets tillgångar.

Produktionsenheten är hushållet, som normalt består av en kärnfamilj (man, hustru och barn) eller en utökad familj (man, hustru, barn, deras makar samt barnbarn). Vidden av familjesolidaritet är dock svag, och barnens "pappa" (*ba-pa*) kan ofta mycket väl visa sig vara deras styvfar (då *ba-pa*), ty samhället erkänner som biologisk far den man som mamman varit gift med vid tiden för befruktningen, och giftermål ingås och upplöses med lätthet.

Det förekommer få bröllopsceremonier, men den islamiska lagen stadgar att äktenskap måste ingås innan barnen föds. Makar kan ha affärer med andra vid sidan om utan att det vållar skandal, men om situationen blir för besvärlig kan både hustrun och mannen lätt erhålla skilsmässa. Allt äger rum med ett minimum av svartsjuka, som anses vara något ytterst förnedrande och fänigt.

På den öppna, cirkulerande äktenskapsmarknaden kan en ny partner lätt skaffas. Enligt islamisk lag har fadern rätt att behålla de större barnen vid en skilsmässa, men i praktiken följer de nästan alltid med modern.

Det öppna familjesystemet kan upprätthållas tack vare att varje medlem har lika tillgång till naturresurserna. Lika viktigt är dock det faktum att produktionsprocesserna är enkla och kända av alla. Varje man kan fiska, även om en del är bättre fiskare än andra, och varje kvinna kan odla taro

och laga mat. Mera specialiserade yrkeskategorier – smed, skräddare, båtbyggare, konsthantverkare, medicinalväxtläkare, magiker – kräver speciella förmågor och utbildning, men också i detta fallet är systemet relativt öppet. Barn lär genom att ingå en relation till en äldre hantverkare, men sällan inom samma familj så det är ovanligt att yrken går i arv.

Lön i currykryddor

Medan all mark tillhör staten ägs husen, träden, båtarna och allt lösöre privat. Den enskilde bygger sitt eget hus med familjens och vännernas hjälp. Båtbyggen kräver en ansvarig timmerman och ett antal medhjälpare, som får avlönas med pengar, ris, tobak och curry-kryddor. Var och en planterar sina egna träd, och ett träd eller en palm tillhör den som planterade det – eller ärvt det från en släkting.

Arvsrätten följer islamisk lag, så att en man ärver dubbelt så mycket som en kvinna, men eftersom männen svarar för fisket (och fiskebåtar är mera värda än hus) brukar män vanligtvis ärva båtarna medan kvinnor får husen. Då all egendom är individuellt ägd utgör knappast delningen av egendom efter en skilsmässa något problem. På Maldiverna kan kvinnan mycket

Palmsaftkruset till höger är ett vackert exempel på maldivisk konsthantverk. Skålen är gjord av en kokosnöt och dekorerad med lackornamentik.

TECKNING: SIMON BANG

väl vara husets ägare, vilket gör att mannen i händelse av skilsmässa tvingas flytta – en ovanlig situation jämfört med andra islamiska samhällen. Huset lämnas därmed till frun och barnen – och den nye maken.

Många är köpmän

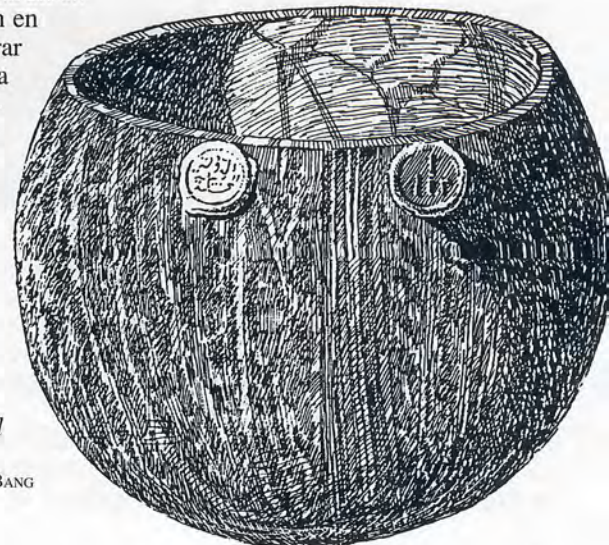
Vid sidan om att ägna sig åt trädgårdsskötsel, palmodling och fiske är maldivierna också ofta köpmän, som reser runt och bedriver handel. Små, tungt lastade båtar cirkulerar mellan öarna. Varje passagerare medför sina egna och familjens produkter i lådor och packkorgar. Under soltaket längs relingen hänger bananklasar medan hönor i burar kantar fartygsdäcken.

Handel och fiske har skapat små och stora förmögenheter på öarna. För den duglige affärsmannen eller affärskvinnan är problemet att hitta folk som är villiga att arbeta åt dem, som exempelvis fiskare eller palmtappare. I båda fallen får "arbetaren" traditionellt rätt till en del av produkten. Arbetaren får också ta emot

gåvor i form av kläder, tobak och mat, såväl för daglig konsumtion som till speciella tilldragelser som omskärelsefester och begravingar. Den duktige affärsmannen är den som beräknar sina omkostnader rätt, så att han varken går miste om sina medhjälpare genom att vara alltför snål eller sin vinst genom att vara alltför generös. Går allting bra kommer han eller hon att stadigt skaffa fler fiskebåtar och handelsvaror.

Med det öppna familjesystemet varar dock ingen förmögenhet för evigt. Egendomen delas vid dödsfall, och liksom är fallet med hantverk går sällan talang för affärer i arv. Endast i huvudstaden Male kan man hitta familjer som förblivit rika genom flera generationer.

VÄND!

Religionen spelar bara en liten roll i det vardagliga livet, även om landets praktfulla förflutna återspeglas i de moskéer som finns kvar. Det är moskéer med pagodliknande avsatser i Malabar-stil, takbjälkar fyllda med koraninskriftioner och pelare med strålande lackornamentering. Moderna moskeer är mera spartanska, påminnande om brittiska officerskaserner, för fram tills 1976 fanns det en brittisk flygbas på arkipelagens sydligaste ö, Gan.

Få går i moskén

Moskéerna nyttjas mestadels av äldre män – och äldre kvinnor på de öar där det finns kvinnomoskéer. Det innebär dock inte att den religiösa tron är svag, för maldivierna är tvärtemot hängivna muslimer som strikt håller fast vid reglerna om fasta och bön. Snarare är det så att då alla är överens om islams absoluta korrekthet finns det inget behov av att demonstrera religiös solidaritet genom att offentligt besöka moskén. Och eftersom den heliga koranen också tillåter bön i hemmet bryr sig endast få människor om att gå till moskeerna, och i så fall endast till middagsbönen på fredag, muslimernas heliga dag.

Strax norr om ögruppens centrum ligger huvudön Male, med en befolkning på 70 000 på knappt 1,5 kvadratkilometer land. Male är inte den största av de maldiviska öarna, men den är lätt att nå och är en suverän ankarplats.

Male är dessutom Maldivernas absoluta politiska och ekonomiska centrum. Det är hit alla handelsfartyg ankommer, och här alla ministerier ligger på en lång rad jämte den kombinerade polisstationen/fängelset.

Historiskt sett har den maldiviska statens fortlevnad baserats på kontroll över handeln, där huvudstaden – i sultanens gestalt – hade monopol på importvaror såsom ris och exporten av exempelvis torkad fisk och sköldpaddsskal. Fastän sultanatet nu har blivit republik har den maldiviska administrationsapparaten inte förändrats mycket sedan 1300-talet. Staten är alltjämt ögruppens största grossist och den utövar despotisk kontroll över de som inte samtycker till dess centralstyrda, oåterkalleliga beslut. De kinkigaste medborgarna förvisas till avlägsna (men bebodda) öar, där de tålmodigt inväntar den dag när maktens män kallar dem tillbaka.

Börd och status spelar fortfarande en väsentlig roll i Male. Det gamla ståndssamhället, med dess tre skilda klasser som talade hög-, mellan- respektive låg-

maldiviska med varandra, har börjat upplösas. Icke desto mindre används fortfarande särskilda tilltalsformer och titlar för nuvarande regeringsmedlemmar, och landets gamla namn, *Divähi Radjä* (Kungariket av öar), har bibehållits.

I Male finns det ännu tydligare skiljelinjer mellan rika och fattiga liksom mellan kvinnor och män. Även om det under Males tusenåriga historia förekommit flera kvinnliga härskare uppnår kvinnor sällan högre administrativa poster i dag. Det innebär dock inte att

diostation och en TV-kanal finns också biografier som alltmedan en nattklubb erbjuder att lyssna på rockband serveras. Alldeles bakom domineras av utländska Singapore, Indonesien, EU medan små turistbutiker säljer shirts med fiskmotiv eller feststil.

Male är Maldivernas största stad, men är Male överbe-

kvinnor anses vara a och slöjan – som väs vara en islamisk trad på Maldiverna.

Biografer o

Male är platsen där m störst genomslagskra tet och gatubelysning

Malé, huvudstad och hamnplats för handel. Ön ligger nästan mitt i det paradisiska öriket. Men på grund av turistölkat vilket lett till att grundvattnet sinat och att träden dör.

FOTO: THOMAS VON SETH

draklassens medborgare, erlänningar felaktigt anser tion – har aldrig anammats

och nattklubbar

ya utländska impulser fått ft. Här hittar man elektrici-, bilar och lastbilar, en rai som sänder i färg. Det visar indiska hindi-filmer, uder stadens unga möjlig- ch där glass och fruktjuice unnen ligger basaren, som produkter från Indien, opa, Sydafrika och Kina, ljer snäckor, vykort och t- ordet MALDIVES tryckt i

Maldivernas historia är oupplösligt förknippad med förändringar i världshandeln. Liggande mittemellan Indiens södra kust och sjövägen till Sri Lanka har fartyg från öst och väst tvingats passera genom ögruppen. Först kom araberna på sin väg från Oman till Indiens, Ceylons och Indonesiens "kryddkuster". Senare kom persiska, indiska, indonesiska och kinesiska fartyg, medan Maldiverna under de senaste seklerna besökts av portugiser, holländare, fransmän och briter.

De tidiga arabiska skeppen kan knappast ha haft det lätt att passera Maldiverna. Begränsningar i skeppsbyggnadsteknologi och navigationsteknik gjorde arkipelagen till en så gott som ogenomtränglig labyrint av öar och rev. Många fartyg grundstötte, och än i dag kan man skåda små klumpar granit och basalt – som förr användes som ballast – liksom utspridda kinesiska porslinsskärvor.

Med tiden blev dock öarna alltmera välkända, kanalerna och passagera mellan atollerna kartlades och

säkra ankarplatser upprättades. Maldiverna blev en uppehållsstation på de långa sjöresorna. Här försågs besättningarna med färskt vatten, torkad fisk och kokosnötter; trä och kokosrep fanns för skeppsbyggnad och reparation, och det fanns allehanda lyxvaror åt den gamla världens välbesuttna och kungliga hov.

De viktigaste bland dessa lyxvaror var kaurisnäckorna, små nagelstora krämfärgade porslinsniglar som påträffas i enorma mängder på bottarna i vissa maldiviska rev. Kaurisnäckor utgjorde forntidens mynt; de var jämnstora och till skillnad mot guld-, silver- eller kopparmynt behövde de varken vägas eller få sin äkthet testad.

På orientens marknader och basarer där kungens namn på ett mynt gjorde dess autenticitet i tiden begränsad till korta perioder, blev de maldiviska kaurisnäckorna till ett generellt betalningsmedel. De behövde bara räknas, inte vägas; de var transnationella, anonyma och hållbara; idealiska för snabbt varuutbyte med begränsade värden.

Förutom att brukas som pengar gjorde man också smycken av kaurisnäckor. Sådana har påträffats i klädesbroscher så långt bort som i Östersjö-regionen. Och dessutom användes de också som skattebetalning på platser så vitt skilda som Kina, Bengalen och Västafrika. I Danmark gick kaurisnäckor under det prosaiska namnet "snok-panna" (snogepander),

och används fortfarande för att dekorera uniformer och seldon.

Efterfrågat afrodisiakum

Maldiviska lyxvaror inkluderade också sköldpaddskal, som byttes mot guld i Gujarat; svart korall och gråambra som exporterades till Arabien; samt dubbelkokosnötter som brukade driva iland från den då oupptäckta ögruppen Seychellerna. Sådana efterfrågades över hela världen som afrodisiakum och för att göra raffinerade dryckesbehållare.

Handeln med dyrbara lyxvaror var sultanens monopol, men det var fritt fram för maldiviska hantverkare att producera och exportera andra varor som exempelvis mönstrade starrgräsmattor, kopparföremål och bomullstextilier med invävd guld- och silvertråd.

Handeln förde rikedom med sig till ögruppen. Male blev en liten metropol, vars högsta samhällsklass, bā-

VÄND!

Att dra iland fiskebåtarna är oftast ett kvinno- och barngöra. Kvinnliga fiskare är däremot sällsynta. Här dras en båt på atollen Miladhunmadulu upp.

FOTO: NILS FINN MUNCH-PETERSEN

fula, försökte imitera de extravaganta kungligheterna i Indonesien och på den asiatiska kontinenten. Kläder gjordes av kinesiskt siden och fat av kinesiskt porslin; smycken av guld och silver. Rökelse och parfym importerades från Arabien, Afrika och Indonesien, kaffe importerades från Jemen, och det fanns det sedvanliga komplementet i form av slavar, hästar och ädelstenar.

Maldivernas blomstring varade under hela den period då araber och portugiser dominerade handeln. Men med tillkomsten av de mäktiga nederländska och brittiska handelskompanierna miste Maldiverna sin förmåga att bestämma priset på sin export. Istället för att tillfalla Male gick nu vinsterna till Amsterdam och London, och världen såg ut att glömma bort ögruppen. Och så förblev förhållandet ända fram tills de allra senaste decennierna då Maldiverna "återupptäckts" – nu av resebyråer och internationella hjälporganisationer.

Havet en guldgruva

Maldiverna är fattiga på inhemska råvaror. Öarna består mestadels av korall-kalksten och saknar helt bergs- eller lermineraller. I kontrast till de begränsade tillgångarna på land finns ett överflöd av rikedomar i havet. Huvuddelen av landets export kommer ur havet, och livet på öarna är beroende av

ett kombinerat utnyttjande av resurser till land och till havs.

Förutom fiskare, bönder och palmtappare har var och en av de maldiviska öarna sina hantverkare. Vissa arbetar med yrket på heltid, medan andra bedriver hantverket som ett komplement till en eller flera andra sysslor. Exempelvis kan en man vara både fiskare och timmerman, eller murare och magiker, och en kvinna kan mycket väl både odla taro och väva mattor.

Medan det finns timmermän på alla öar och smeder på alla större öar har på vissa öar utvecklats speciella hantverkstraditioner. Sålunda har de pyttesmå öarna Ribudu och Huludäli specialiserat sig på guld- och silverssmide; ön Tuladu är centrum för lackarbeten; invånarna på Kihadu väver barkföremål av kokospalmsblad; och på Gaddu tillverkas mönstrade starrgräsmattor av högsta kvalitet.

Till grund för den materiella kulturen och hantverket har i huvudsak legat tillgången till lokala produkter, kompletterat med importerad bomull, lackfernissa och metaller (som inte finns naturligt i arkipelagen). Av central betydelse är givetvis kokospalmen, som inte bara skänker nötter, palmsaft och palmsocker utan också tillhandahåller virke för att bygga båtar och hus, palmladen tjänar som tak och av kokosnötsbasten görs rep och segelgarn.

Därutöver kan basten från bladslidorna användas för att tillverka såll. Kokosnötskal tjänstgör som förvaringskärl liksom som mått för flytande palmsocker och fiskolja. Palmen har en särskild ställning i maldiviernas medvetande. Den klassificeras i en unik språklig kategori benämnd *ru'*, medan alla andra växter – alltifrån små klängerväxter till jättelika tropiska träd betecknas som *gä hä*. Denna distinktion återspeglas i det officiella namnet för det maldiviska jordbruksdepartementet: "Ministeriet för Palmer och Växter".

En odlares mardröm

En maldivisk kokospalmsplantering ser ut att vara odlarens mardröm. Träden står alldeles för tätt, ger få nötter och de har vridit och vänt sig under växten för att få solljus. Men dessa böjda och vridna stammar är faktiskt precis vad maldivierna vill ha. Båtbyggande görs helt och hållet med hjälp av ögonmått, med yxor, däxlar och handborrar som enda verktyg. Trädens naturliga kurvighet blir en integrerad del av båtens konstruktion.

Trä klassificeras som hårt eller mjukt, tungt eller lätt, och dessa kvaliteter avgör om virke ska bli till verktyg eller utsmyckning. Av det hårda träet görs skaft och handtag. Vid båtbyggande används hårt och tungt trä till kölen, och enbart hårt trä

Jordbruksdepartementet heter ”ministeriet för palmer och växter”

till relingar och skrov. Såväl lätt som tungt trä används till köksutensilier och behållare, beroende på storlek. Exempelvis görs det väldiga svängda kärl, *malafa*, som används vid högtidliga tillfällen för ris och annan mat, av lätta träslag som brödfrukt och Barringtonia. Men för de träpluggar som håller skeppsplankorna ihop liksom för verktygsskaft som måste tåla hårt bruk är det mest lämpade träslaget det ytterst hårda kirädi (*Pemphis acidula*), från en vitblommande låg buske som växer längs stränderna.

Det viktigaste materialet som kommer från havet är korallsten. Stora sjok används till byggnadsarbeten och till gravstenar, medan finare korallstänger bränns i milor och används till murbruk. Förr i världen hade varje ö sina egna stenhuggare, och stenhuggeri var ett högt utvecklat hantverk. I dag har det dock så gott som försvunnit, endast på ön Firubadu finns två män som ännu behärskar de gamla, fulländade serpentinmönstren i all deras variationsrikedom.

Andra resurser man drar nytta av från havet är nautilus-snäckor, av vilka man gör skedar, triton-snäckor som blir trumpetor (och som fortfarande används för att signalera solnedgång under fastemånaden), tiger-kaurisnäckor som används som motiviker samt skinn från hajar och rockor – som blir till trumskinn på de maldiviska *bådu bāru*-trummorna.

Unik vävindustri

Att väva starrgräsmattor är kvinnogöra, och väveriindustrin är koncentrerad till flera öar i de södra atollerna. De mest färggranna och mönstrade mattorna vävs på Huvaduatollen. Färgämnen kommer från vilda blommor på platsen och från gurkmeja, som vanligtvis importeras. Såsom typiskt för hela arkipelagen vävs de absolut bästa och mest avancerade mattorna på en enskild ö, Gaddu, som ligger i södra delen av Huvaduatollen. Starrgräset hämtas från närliggande ön Gan och avlägset belägna Fijjari, där det växer i små mängder. Detta speciella starrgräs, *Fimbristylis ferruginea*, är endast känt som maldivisk vävört, som alltså utgör basen för en fullständigt unik och rent lokal industri.

Som en deltidssyssla, mitt emellan trädgårdsskötsel, matlagning och barnpassning blir vävningen aldrig monoton. Det betyder dock också att produktionen av mattor av högsta kvalitet tar lång tid, mellan 3 och 6 månader. Mattorna används att sova på, på resor och för att inta en ”hedersplats” i

varje hem. Det finns också speciella bönemattor med sin egen design, och på sultanatets tid hörde det till att speciella mönster och typer av mattor var sultanens monopol.

Precis som är fallet med att läsa och skriva lär sig kvinnorna att väva i hemmet. Till en början som en sorts lek, för maldiviska barn tvingas sällan att göra någonting de inte vill. Så småningom börjar de lära sig väva mattor mera seriöst, först för hemmets räkning och senare för export till andra öar. De första mattorna är små och löst spunna. Men producerade under överinseende av mamman eller far/mormodern innehåller de ändå alla de typiska stildrag som blandas samman. När man väver dessa ”läromattor” är det inte utseendet som är det viktiga utan mönstren. Slutligen kommer den unga flickan att börja väva mattor själv, men skulle hon någon gång tveka om antalet trådar behöver hon bara vända sig om och titta på sin läromatta, som hänger bredvid vävstolen.

Maldivernas läge längs de stora handelsrutterna innebar att öarna mottagit influenser från såväl norr, öster och väster i form av dyrbara handelsvaror och konstföremål, liksom metaller, lacker och bomull. De importerade materialen gjorde möjlig en stor variationsrikedom inom maldivisk materiell kultur och hantverkskunnande samtidigt som form och design också präglades av utländska förebilder. Eftersom Maldiverna låg halvvägs mellan Öst och Väst blandades de olika impulserna med varandra på ett unikt och ibland motsägelsefullt vis. Genom att fritt låna från alla håll undvek maldiverna att domineras av något speciellt kulturområde. Deras konst och hantverk är varken syd-, sydost- eller västasiatiskt, utan specifikt maldiviskt.

Skeppsbyggnadstekniken hämtade man exempelvis från Oman; himlakropparna och navigationstermer har arabiska namn och även den musikaliska traditionen är arabisk – i avsaknad av de komplexa sydasiatiska rytmerna. Mattvävandet är inspirerat av västasiatisk design, medan koparsmidet visar drag av syd- och västasiatiskt inflytande. Således har kvinnors armringar bland bergsstammar i indiska Orissa visat sig vara mer eller mindre identiska med sådana som tillverkats på Maldiverna. Traditionerna kring myntprägling kom från Persien och sedermera från mogulernas Indien, medan den traditionella arkitekturen har ett tydligt malabariskt ursprung. Kvinnodräkten, en modifierad åtsittande chamise dekorerad med guld- och silvertråd påminner om dräkter som kan

ses i Tihamas slättland i Jemen liksom på Swahilikusten i norra Moçambique, och där påträffar man dessutom likadana verktyg och tekniker som på Maldiverna. Slutligen om vi undersöker träsniderier samt metall- och lackarbeten finner vi att de maldiviska teknikerna (liksom ceylonesiskt metall- och elfenbenshantverk) starkt påverkats av kinesisk och sydostasiatisk ornamentering.

Mötet mellan skilda kulturella traditioner kan exemplifieras med höjdpunkten i maldivisk konst – de svängda träbehållarna som dekorerats med lackdesign i svart, gult, rött och grönt. Vridtekniken är sydasiatisk, liksom metoden att applicera lack på det roterande föremålet, varvid lacket smälter till följd av friktionen.

Primitiva etsningsarbeten kan också återfinnas i Sydasiens, men den maldiviska formgivningen överträffar allt som kan skådas i Indien, Sri Lanka eller Pakistan. Maldiverna formgav nämligen sina lackarbeten efter kinesiska porslinsmönster; gatusanden i Male är full med kinesiska porslinskärvor. Främsta inspirationskällan kan ha varit *Tz'ú-chou*, en tradition som utvecklades i Kinas norra provinser under Sung-dynastin, en period som sammanfaller med den arabiska handelns dominans.

Men även om inspirationen var kinesisk är föremålens form helt och hållet maldivisk. Burkarna för arecanötter, betelblad och kosmetika har exempelvis fått sin form bestämd av funktionen eller inspirerats av den maldiviska naturen. Ett av många exempel på hur varuutbyte under tusentals år fungerat som en katalysator för och inspirationskälla till lokala traditioner, utan att förstöra dem.

Nils Finn Munch-Petersen

Översättning: Lars Eklund

Artikeln är en av artikelförfattaren uppdaterad och redigerad version av en text som tidigare publicerats i belgiska tidskriften *Bulletin du Cemoci*.

Nils Finn Munch-Petersen är i grunden antropolog, med zoologi, botanik och geologi som biämnen. Han har arbetat på Nationalmuseet i Köpenhamn (Etnografiska samlingen), och därefter som forskare på Köpenhamns Universitet (Institut for Antropologi), liksom tjänstgjort för danska biståndsorganisationen Danida i Orissa samt för ingenjörfirman Carl Bro a/s. Sedan 1989 är han fri konsulent med hemvist på Bornholm. Han har arbetat under längre perioder i Maldiverna, Indien, Bangladesh, Fiji, Mongoliet och Moçambique, och därutöver rest och arbetat i ett hundratal länder, företrädesvis i Asien, Oceanien och Afrika.

99 läkare, 3 dagstidningar och 320 traktorer

<i>Yta</i>	298 kvm ² . 1 200 korallöar, av vilka 201 är bebodda. Högsta punkten ca 3 meter över havet (1999)
<i>Huvudstad</i>	Male. ca. 70 000 invånare. (62 973 invånare enligt folkräkning 1995)
<i>Folkmängd</i>	302 000 år 2000, enligt FN:s beräkning
<i>Befolkningsökning</i>	2,7 procent 1999
<i>Födelse</i>	41,7 per tusen (1995). I genomsnitt 6,8 födselar per kvinna.
<i>Folktäthet</i>	883,2 invånare/kvm ² (1997)
<i>Medellivslängd</i>	62 år. 63,4 för män, 60,8 för kvinnor (1990-95).
<i>Sjukvård</i>	Fem sjukhus med sammanlagt 215 bäddar. 99 läkare och 303 sjuksköterskor (1996). Kolera, tyfus och dengue förekommer.
<i>Kaloriintag</i>	2 416 (1999)
<i>Klimat</i>	Årlig max- och minimumtemperatur per dag är 30,6 och 25,7. Nederbörden 1 900 mm.
<i>Religion</i>	Islam (shafii sunni) är statsreligion. 724 moskéer och 266 kvinno-moskéer (1991)
<i>Språk</i>	Officiellt språk är divähi, ett indoariskt språk, besläktat med elu (gl. sinhalesiska). Dessutom talas engelska, arabiska och hindi/urdu.
<i>Statsskick</i>	Självständig republik
<i>Nationaldag</i>	26 juli (självständighetsdagen 1965) och 11 november (republikens dag sedan 1968).
<i>Konstitution</i>	Parlamentet (majlis) består av 50 medlemmar, varav 42 är direkt valda och 8 är utsedda av presidenten. Majlis stiftar lagar inom konstitutionens ram och antar statsbudgeten. Val hålls vart femte år. Presidenten väljs av majlis. Politiska partier saknas. Presidenten utser regering. Ministrarna är individuellt ansvariga inför majlis.
<i>President</i>	Presidenten (Maumoon Abdul Gayoom , 1978-) är både stats- och regeringschef.
<i>Rättsväsen</i>	Islamisk sharia. Under presidenten finns sedan 1996 ett Supreme Council for Islamic Affairs. En Högsta domstol, 4 domstolar i Male, 200 ö-domstolar.
<i>Försvar</i>	Armé, flotta och flygstridskrafter saknas, men sedan 1892 finns en National Security Service med ca 2 000 medlemmar, där sedan 1989 även kvinnor ingår.
<i>Internationella relationer</i>	Alliansfri utrikespolitik. Medlemskap i FN, Brittiska samväldet och Colombo-planen.
<i>Myntenhet</i>	1 rufiyaa = 100 laari. 1 rufiyaa = USD 0,85 (30/4 1999).
<i>BNP/BNI</i>	BNP/pers. USD 3.395. BNI/pers. USD 1.167 (1998)
<i>Tillväxt</i>	6,8 procent (1998)
<i>Inflation</i>	2,7 procent (1999)
<i>Naturresurser</i>	Mineraltillgångar saknas. Odlad areal är ca 3 000 ha och de främsta grödorna är kokosnötter, taro, hirs, tannia, brödfrukt, maniok, bananer, och sötpotatis. Fisket är viktigt. Befolkningen konsumerar 125 kg fisk per person och år. (Mer än nio gånger världsgenomsnittet.) Främsta verksamhetsgrenar är fiske, turism och skeppsfart.
<i>Näringsliv</i>	Importen, främst från Singapore och Indien, är mer än fem gånger så stor som exporten, som främst består av fisk och fiskprodukter och går till bland annat Japan, Korea, Tyskland, Sri Lanka och USA. Mest utländsk valuta ger turismen. Antalet turister – de flesta från Tyskland, Italien, Storbritannien och Japan – var 1998 395 725. (1972 var motsvarande siffra 1 097!). Antal hotellbäddar 14 428 (1999).
<i>Utrikeshandel</i>	Koranskolor, dhivähi- och engelskspråkiga skolor, såväl statliga som privata. Antal skolelever 97 323 (1998). Skolundervisning är inte obligatorisk.
<i>Skolor</i>	93,2 procent (1995). Kvinnors läskunnighet är större än mäns.
<i>Läskunnighet</i>	Tre dagliga tidningar, ett tiotal tidskrifter (1999). 25,4 personer per TV (1999), 7,65 personer per radiomottagare (1996).
<i>Press, radio, TV</i>	Antal personbilar (1997) 1 716, lastbilar/jeepar/pick-upbilar 1 060, traktorer 320, MC/mopeder 640 samt (1992) 38 252 cyklar.
<i>Transport</i>	95:e plats i världen (1995).
<i>Human Development Index</i>	

Sammanställt efter The Statesman's Yearbook 2000, Nationalencyklopedin, The Far East and Australasia 2000, Asiaweek 2000-02-25.

Karl Reinhold Hællquist

Under monsunen, som pågår från april till juli, är det svårt att fiska tonfisk till havs. I stället fiskar man revfisk i lagunerna eller, som här på ön Fua Maluku, taggmakrill från stranden.

FOTO: NILS FINN MUNCH-PETERSEN

Turismen startade 1971 med ett litet 20-bädds-hotell kallat Kurumba Village. Det var på ön Vāhamanafushi nära huvudstaden Male.

FOTO: NILS FINN MUNCH-PETERSEN

Flickan till vänster är fotograferad vid sekelskiftet. Hennes dräkt är knypplad med guld- och silvertråd, halskedjan är i förgyllt silver och på huvudet bär hon en hatt med javanesiska influenser.

Storviziren Ibrahim Nasir Didi inspekterar Maldivernas säkerhetsstyrka. Ibrahim Nasir utnämnde sig själv till president 1968. Han styrde landet med järnhand tills han 1979 tvingades fly under förnedrande omständigheter.

Maldivisk nutidshistoria:

Kamp för självständighet och lätt teatraliska kuppförsök

År 1958 frigjorde sig de sydligaste atollerna – Addu, Fua Mulaku och Huvadü – från resten av Maldiverna och grundade "Förenade Suvadiva-republiken". Språkligt sett skiljer sig de södra atollerna från de nordliga Maldiverna som svenska från danska. Suvadiva är ett gammalt namn på Huvadü-atollen. Öarna har i forna tider utgjort viktiga centra. Här återfinns ruiner av stora buddhistiska stupor, först utgrävda och grundligt beskrivna av den brittiske arkeologen **H C P Bell** 1922 – därefter "återupptäckta" mer än 50 år senare av norrmannen **Thor Heyerdahl** – och fram tills det att **Ibrahim Nasir Didi** blev sultanens storvizir, hade öarna tillåtits be-

driva handel direkt med Sri Lanka och den indiska Malabarkusten.

I Suvadiva hade man hoppats få brittiskt stöd, men från sin flygbas på ön Gan i den sydligaste atollen Addu, förhöll sig Royal Air Force neutralt. Självständigheten kom därför att bli kortlivad.

Skandinaviskt inslag

Här får historien ett märkligt skandinaviskt inslag. Den 18 mars 1959 anlöpte fartyget Elizabeth Boye, från rederiet Erik B Kroman i danska Marstal till ön Fua Mulaku. Fartyget hade chartrats av den maldiviska centralregeringen, och medförde förutom besättningen en och en halv di-

vision ur den nationella säkerhetsstyrkan under storvizirens ledning.

Man öppnade eld mot invånarna som samlats på stranden – Ibrahim Nasir avfyrade själv sin k-pist. En människa dödades och tre sårades. Addu-atollen vågade man dock inte angripa på grund av briteras närvaro där. Några månader senare, den 10 juli skedde så angreppet på den större nordligare belägna Huvadü-atollen, åtskilliga människor dödades och ön plundrades. Hela befolkningen på huvudön Havaru Thinaduu tvångsförflyttades senare, och många spärrades in på ön Villingeli nära huvudstaden Male. Ett par hundra tros ha dött av svält.

Ibrahim Nasir hade nu gjort sig till Maldivernas faktiske diktator, och sultan **Mohamed Farid** hade drabbats av sockersjuka. Men det dröjde ända tills Mohamed Farids död 1968 innan Ibrahim Nasir utropade Maldiverna till republik, och utnämnde sig själv till president. Under mellantiden hade Maldiverna 26 juli 1965 uppnått full självständighet från Storbritannien.

Ibrahim Nasir gick nu i gång med att avlägsna många fysiska rester efter sultanatet. Det gamla sultanpalatset jämnades med marken, och landets flagga ändrades. Samtidigt fördes allt som britterna 1976 lämnat efter sig på flygbasen i Addu-atollen till Male, och det som inte kunde föras bort förstördes. Republiken förvandlades till ett enmansvälde, där endast Ibrahim Nasirs ord bar giltighet, det rådde utgångsförbud om kvällarna, och det var förbundet med stor risk att nämna presidentens namn.

Ibrahim Nasirs största problem när det gällde handel och utrikespolitik var att han bara kunde tala divähi (maldiviska). Han kom därför att alliera sig med skeppsredaren **Ali Maniku**, med stora intressen i Singapore, och Maldivernas fokus flyttades då också snabbt från de tidigare politiskt dominerande grannländerna Indien och Sri Lanka till Singapore. Relationen med Singapore kom att förstärka Maldivernas neutralitetspolitik, samtidigt som man liksom tidigare – bortsett från handel – isolerade sig från omvärlden.

Italienare började bygga hotell

Men allt förändrades 1970 då en italienare vid namn **Georgio Corbin** anlände till öarna och föreslog att uppföra ett turisthotell. Det blev det första hotellet på Maldiverna, Kurumba Village, som öppnade i januari 1971 på den obebodda ön Vāhamanafushi nära Male. Därefter växte turismen stadigt, och Corbin tvångsutköptes av presidenten. Följande år uppfördes hotell på öarna Bandos och Baros. Turistströmmen från Europa och Sydafrika steg; som korallödestination var Maldiverna ett mera närbeläget alternativ till Indonesien, Filippinerna och Söderhavet.

Förändringarna skedde dock långsamt. Japanska och koreanska fiskebolag gavs koncession på att fiska i maldiviska farvatten, men fiskarna fick inte lov att gå i land, och på samma sätt förvarades turisterna på obebodda öar. Så sent som 1974 fanns det exempelvis endast tre bofasta europeer i hela öriket Maldiverna.

Den brittiska flygbasen på ön Gan stängdes 1976, och ett ytterst obekräftat men seglivat rykte hävdar att Sovjetunionen då erbjöd president Ibrahim Nasir att ta över basen. Men det har nog snarare varit tal om lite politisk utpressning gentemot britter och amerikaner från maldivisk (och indisk) sida. Övervaknings-

uppgiften över den Indiska Oceanen hade nämligen redan innan basens stängning övertagits av USA, som utnyttjade den stora nyuppförda militärflygplatsen på ön Diego Garcia i brittiskt kontrollerade Chagosöarna, söder om Maldiverna.

Turismen fortsatte att växa och maldiverna, som alltid haft en läskunnighet långt högre än i Indien och Sri Lanka, lärde sig snabbt engelska. Från att urdu och singhalesiska tidigare varit handelsspråk blev nu engelska handels- och turismspråk, och i synnerhet ungdomar lärde sig snabbt. Diktatorn Ibrahim Nasir, med sin enkla bakgrund kunde inte längre styra utvecklingen.

Absurd tillställning

Diktaturens avslutning blev en nästan absurd tillställning. Ibrahim Nasir pekade 1978 ut den dåvarande transportministern **Maumoon Abdul Gayoom** till sin efterträdare. Därefter flydde han landet i juni 1979 och tog sig till Singapore, där hans vän och affärskompanjon Ali Maniku hade förberett hans ankomst. Utmed vägen till hamnen (Males flygplats ligger på den närliggande ön Hulule) stod stadens kvinnor och visade öppet sina rumpor, ett ytterst traditionellt – men sällan använt – sätt varpå man i Maldiverna visar sitt förakt. Ingen oskön syn för en man om man nu inte råkat vara en president på flykt...

Bidragande till Ibrahim Nasirs flykt var kanske också att Maldiverna i början av 1978 upplevde en koleraepidemi. De första fallen diagnosticerades i januari, och en koleraepidemi är, i motsats till diagnoser för många andra sjukdomar, alltid obestridlig och säker. Världshälsoorganisationen WHO fanns på plats i Male, representerad av en amerikansk chefsläkare och åtskilliga sinhalesiska läkare. Emellertid förbjöd president Ibrahim Nasir allt omtalande av epidemin. Det var ju mitt i turistsäsongen, och WHO valde att skicka ut ett kryptiskt meddelande om ett utbrott av "gastroenteritis". Mellan januari och mars dog omkring 300 maldivier i kolera, alltmedan WHO fortsatte att tiga, och turisterna fortsatte oförtrutet att besöka de obebodda öarna.

Efter turistsäsongens slut förklarade presidenten slutligen att koleraepidemin skulle tillkännagöras. Då hade kolera redan ebbat ut – koleraepidemier är korta och drastiska – men WHO mobiliserade nu efter katastroflarm experter från hela världen, som flögs in med kort varsel. Fastän epidemin var över, försattes Male under karantän, brunnar och grundvatten fylldes med klor, marknadsbodarna försågs med flugnät och en armé av vitklädda läkare gav upphov till en virtuell teaterföreställning – utan patienter.

Kolera är numera lätt att behandla. Hade WHO levt upp till sitt ansvar och inte blott underkastat sig presidentens dekret hade

En kokosnöt som viktått. Ett regerings-sigill garanterar att behållaren anger korrekt vikt.

TECKNING: SIMON BANG

dödssiffran näppeligen överstigit 10. Många av de dåvarande maldiviska ministrarna kände till epidemins verkliga omfattning, och självfallet också den dåvarande transportministern.

Maldiverna i svenska reseböcker:

Politiska fångar och lockande korallrev

TORD WALLSTRÖM
Drömmen om en ö

Norstedts 1972 (ny upplaga 1982)

THOMAS VON SETH
Maldiverna – en guide för resenärer och dykare

Platypus 1996

På några decennier har Maldiverna förvandlats från att vara ett mytomspunnet föga känt örike ute i Indiska Oceanen till att bli ett turistparadis för världens charterresenärer, inte minst svenska sådana.

Denna snabba förvandling blir otroligt tydlig när man jämför dessa två böcker på svenska om Maldiverna; författaren **Tord Wallströms** nu snart 30 år gamla reseskildring och **Thomas von Seths** relativt färsk turistguide.

Wallström reste till Maldiverna efter att på måfå ha hittat landet på en jordglob, han läste in sig på den litteratur som fanns om landet och begav sig därefter dit. Det skedde via en omständlig resa med lastbåt från Sri Lanka och han tillbringade därefter flera månader färdandes med liten båt i den södra delen av arkipelagen, nyfiket registrerande allt han upplevde.

Han mötte en lång rad intressanta människor, bodde i deras hem och fick maldiviska

vänner. Han berättar insiktsfullt om vardagsliv och historia och om den fria sexualmoral som i alla tider fascinerat besökare till öarna. Men successivt växer också hos Wallström fram en kunskap om att det bakom det tropiska paradiset fasad finns en mörkare sida, med politiska fångar och annat man inte bör tala högt om.

Så småningom träffar han människor som vågar berätta och fram träder en spännande berättelse om Förenade Suvadivarepubliken, en utbrytarstat i de södra atollerna som aldrig erkändes av några andra länder i världen men dock hade brittiskt stöd och existerade under åren 1958-59, samtidigt som britterna anlade sin militärbas på ön Gan. Men sedan britterna valt att hellre samarbeta med Male-regeringen kunde så småningom utbrytarrepubliken krossas och dess ledare **Abdullah Ateef** tvingades fly till Seychellerna.

Wallström själv tog sig också slutligen ned till det då fortfarande brittiskt kontrollerade Gan, och i en spännande final förs han med brittiskt militärplan till London där han förhörs om sina kontakter på Maldiverna.

Underbara färgbilder

Mycket vatten har flutit sedan dess, och någon liknande dramatik bjuder knappast Thomas von Seth på i sin bok. Frilansskri-

Thomas von Seths bok om Maldiverna är utmärkt för dykintresserade, men inte bara. Den är också en lättläst introduktion till landets historia.

benten och fotografen von Seth fastnade för Maldiverna sedan han besökt goda vänner som arbetade som reseledare på en av

FORTS.

Maumoon Abdul Gayoom har varit president alltsedan dess, och han har valts om regelbundet vart femte år. Och turismen bara växer. 1983 fick Maldiverna sin första turismplan, betald med pengar från Kuwait-fonden, och utarbetad av den danska firman Hoff & Overgaard. I planen föreslogs med hänsyn till huvudstaden Male – en brittisk firma hade varnat för huvudstadens begränsade grundvattentillgångar – och landets demografi, att utbyggnaden av hotell runt om huvudstaden skulle begränsas till 3 000 sängplatser, och att en

fortsatt utbyggnad istället skulle ske i Huvad- och Maalhosmadulu-atollerna, där det finns ett överflöd av obebodda öar. Maldiverna valde dock att inte följa denna plan, och redan i mitten av 90-talet hade antalet sängplatser på turistöarna runt om Male vuxit till mer än 10 000. Under samma tid fördubblades invånarantalet i Male, som har en landyta på 1,6 kvadratkilometer, från 35 000 till 70 000.

Efter Ibrahim Nasirs flykt har det skett två kupp försök i republiken, båda lätt teatraliska. 1980 anlände åtta engelska legosoldater, hyrda genom tidsskriften Soldier of Fortune med

skottsäkra västar och tyska pistoler. Men maldiverna hade fått förhandsinformation av den brittiska underrättelseorganisationen och legosoldaterna gav snabbt upp. Det tros allmänt att det var Ibrahim Nasir som tröttnat på livet i det icke-maldiviska språkiga Singapore och nu hoppades återvända hem som låg bakom försöket.

Tamiler anföll

Åtta år senare, den 3 november 1988 anlöpte från Sri Lanka ett fartyg med tamilska "frihetskämpar" – tillhöriga organisationen PLOTE, som inte ska förväxlas med de tamilska tigrarna, LTTE, till synes i ett

obegripligt hopp om att på Maldiverna finna en bas varifrån man kunde fortsätta sitt krig på Sri Lanka. Deras ankomst upptäcktes och president Gayoom försvann ut genom baddörren till sitt kontor, och skyndade iväg till Cable & Wireless telekommunikationscenter, varifrån han fick direktkontakt med indiske premiärministern **Rajiv Gandhi**.

Indien skickade mer än 1 000 elitsoldater i stora transportflygplan, som flög över Male på låg höjd, runt runt innan de landade på flygplatsen Hulule. Under tiden strömmade båtar till från turistöarna för att

Tord Wallström kom till Maldiverna med fraktbåt för trettio år sedan. Under flera månader vistades han bland vanligt folk. Mötet med politiska fångar gav inblickar i det tropiska paradiset mörka sidor.

de många hotellöarna som numera ligger utspridda runt om i arkipelagen. Framför allt var det upplevelserna under

vattnet som fascinerade denne rutinerade dykare, och halva guideboken ägnas också sevärdheterna under ytan; korallreven och

den artrika faunan, med underbara färgbilder på fiskar och andra havsdjur.

Men boken är utmärkt inte bara för dykintresserade utan för alla som planerar att besöka Maldiverna. von Seth är nämligen påläst och kunnig, och på ett enkelt språk berättar han om landets historia fram tills i dag, ger refererat ur den berömda krönikan Tarikh som dokumenterat landets historia sedan 1100-talet, och han hänvisar flitigt till arkeologen **H C P Bells** klassiska monografi över Maldivernas historia, ett verk som utkom 1940.

Dessutom redogörs för aktuella förhållanden inom ekonomi, kommunikationer, massmedia, om religionsutövning och språk. En parlör ingår, liksom recept på maldivisk mat, en stadskarta över Male och andra praktiska inslag som gör boken oumbärlig för turister till öarna.

Godtroget refererat

Enda invändningen jag har mot von Seths beskrivningar är att han alltför godtroget också lutar sig mot en annan nordbos skildring av Maldiverna, nämligen **Thor Heyerdahl**, som på 1980-talet reste till öarna och därefter skrev den suspekta boken *Gåtan Maldiverna*. Där förde Heyerdahl än en gång fram sin gamla teori om ett soldyrkande forntidsfolk som bebott skilda delar av jorden, däribland Maldiverna, och färdats däremellan med enkla fartyg.

Heyerdahls spektakulära rön stämmer dock inte alls överens med de forskningsresultat som mera seriösa arkeologer företagit, och man bör därför ta dem med en god nypa salt.

Lars Eklund

Landet dräller av utländska experter med goda möjligheter att tjäna pengar

föra de indiska trupperna till Male.

De tamilska gerillakämparna från Sri Lanka flydde med sitt fartyg innan de indiska trupperna hann fram, medförande ett par gisslan – däribland den maldiviske turismministern. Men färden blev kort, ett indiskt krigsfartyg hittade dem snart med flygassistens.

Dessvärre ledde den exemplariskt utförda indiska aktionen inte till att förbättra relatio-

nerna mellan Indien och Maldiverna. Indiska soldater stannade i landet i ett år och det uppstod en stor fruktan i Maldiverna att de skulle komma att stanna för alltid. Dessutom uppträdde indiska soldater med en arrogans som maldivierna upplevde stötande – en nära parallell till dagens situation i Östtimor, där förhållandet till de australiensiska befriarna stadigt försämrats.

Och vad händer då på

Maldiverna i dag? Det kommer knappast ske fler kufförsök, i varje fall inte utifrån. Landet dräller av utländska biståndsarbetare och experter förutom turister som dock fortfarande bor på obebodda öar. Ekonomin är god och den maldiviska rupeen (rufiyaa) står starkare än någonsin. I huvudstaden har grundvattnet sinat och träden dör. Det har helt enkelt blivit för många människor där på grund av turismen. Men även

tyskar (GTZ) och Danmark genom Danida, det danska biståndsorganet har bidragit till problemet genom att anlägga fina avloppssystem som för regnvattnet rakt ut i havet och istället skapat anläggningar som avsaltar havsvatten. Detta vatten blir för dyrt att vattna träd och trädgårdar med, för det måste betalas!, men ger möjligheter för ingenjörsfirmor att tjäna pengar och för ännu fler maldivier att flytta från sina öar till turistinkomsterna i huvudstaden.

Nils Finn Munch-Petersen

Översättning: Lars Eklund

Troskyldige Paul och den falska bajskorven

Det finns en oansenlig liten stad på den nordindiska slätten som heter Kicha och som jag med stor envishet har besökt gång på gång under trettio års tid. Sist jag reste dit hade jag med mig en sån där naturtrogen bajskorv av gummi som går att köpa i vårt välförsedda land.

Att jag hade en bomb i bagaget förstod jag mycket väl, och när jag kom fram till Kicha låste jag omedelbart in korven i den plåtlåda i vilken jag förvarar pass, pengar och kamera. Jag insåg nämligen att inte någon, inte ens stadens expertis på området, skulle kunna genomskåda min falska korv och att den i stället skulle betraktas med all den avsky som en äkta bajskorv förtjänar.

Jag har en nära vän i Kicha som heter **Innocent Paul**. Han tillhör bhangi-kasten, vars traditionella uppgift det är att tömma toaletter, rensa kloaker, sopa gator, hålla grisar, förlösa barn och utföra aborter. Kasten är kristen, därav min väns engelska namn, och ser korset som sin symbol, men för Kichas befolkning är det i stället sopkvasten och bajskorven som symboliserar denna allra lägsta och mest föraktade kast.

De flesta av Innocent Pauls kastfränder i staden sköter ännu sina traditionella uppgifter, men Paul själv vägrar att utföra sådana sysslor. Han arbetade i många år som mekaniker, men förlorade sitt arbete och är nu tvungen att trampa cykelrikska för att försörja sig och sin familj.

Förbannar sin fattigdom

Pauls strävan här i livet är densamma som många andras, att ta hand om sin familj och att bemötas med kärlek och respekt, men eftersom han är en fattig rikshaförare av soparkast kan han omöjligt uppnå sitt mål. Paul hatar diskrimineringen som han utsätts för och förbannar sin fattigdom. Han oroar sig för framtiden, sover dåligt och när han någon gång skrattar är det ett bittert skratt över människornas fördomsfullhet, girighet och hyckleri.

Paul bor utanför staden, men jag brukade träffa honom i Kicha. Till mitt rum där kunde jag inte bjuda in honom eftersom jag bodde hos en familj av hög kast, som inte alls skulle uppskatta ett sådant besök. Just så fungerar kastsamhället. I stället träffades vi hos en kusin till Paul som heter **Nirmal**. Han tillhör självklart samma kast som Paul och är traktorförare i stadens kommunala renhållning. Nirmal har en hygglig lön, ett fint hus och räknas som den framgångsri-

kaste personen i sin stadsdel, i vilken bara familjer av soparkasten bor.

I ett av Nirmals rum brukade Paul och jag sitta och prata timmar i sträck. Vi talade hindi. Jag ställde mest korta frågor och Paul berättade ingående med känsla, öppenhet och insikt om sitt liv och sitt samhälle, och han lärde mig mycket om Indien. Då och då drack vi te och åt kakor som serverades av Nirmals äldsta dotter.

En dag när Paul och jag satt där i rummet la jag i ett obehagligt ögonblick korven på golvet, som just hade skurats av samma dotter. Jag såg korven spegla sig i det ännu våta golvet och jag fylldes av spänning och förväntan.

När Paul efter en stund fick syn på korven tystnade han tvärt och reste sig häpen upp. Han stirrade bestört på korven och ropade strängt på flickan, som nu skurade golvet i ett annat rum. Från nära håll, men ändå inte alltför nära, studerade vi den uppmärksamt alla tre. Hur var det möjligt? Vem var den skyldige? Golvet var ju nyskurat och ingen hade sett något. "Underligt", sa jag. "Ett rent mysterium",

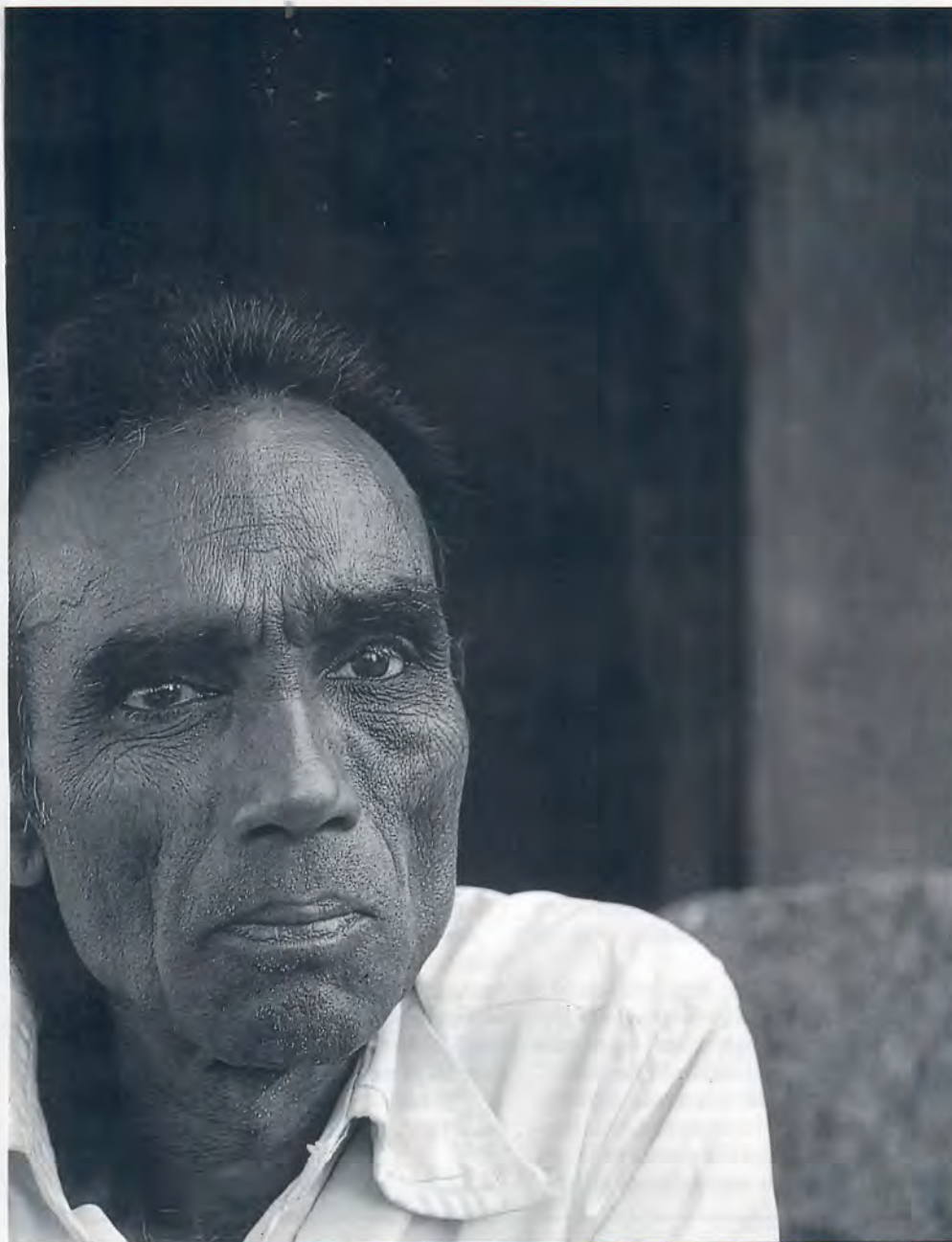
sa Paul och bad flickan att göra rent. Vi satte oss igen, men flickan försvann och kom inte tillbaka. Två gånger gick Paul efter henne, men korven låg kvar där på det blänkande golvet intill den vackert grönmålade dörren.

Täckte över med aska

Efter en stund försvann Paul märkbart irriterad ut ur rummet en tredje gång för att strax därpå återvända med aska från spisen. Han hällde askan på golvet tills den bildade en hög som helt täckte korven. Sen satte han sig igen och vi pratade vidare. När flickan då och då passerade på gården utanför rummet med hink och trasa i händerna ropade han skarpt till henne att nu fick hon då äntligen göra rent på golvet, men av någon anledning lydde hon ändå inte utan fortsatte envist att skura på annat håll.

Korven syntes nu inte längre, men dess närvaro under askan var ändå högst påtaglig och rummets atmosfär liksom förpestad. Paul berättade inte längre med samma lätthet utan verkade okoncentrerad och obehaglig till mods, och han kastade då och

Den förargelseväckande högen.
Import från Sverige.

STORA BILDEN:
Innocent Paul och Nirmals äldsta dotter

på gång vad som denna dag hade tilldragit sig i detta rum. Olika teorier prövades och förkastades.

En gris kunde det inte vara. Det fanns visserligen gott om grisar i stadsdelen, men det var ändå orimligt att tänka sig att en av dem hade smugit sig in i rummet och där uträttat sina behov utan att någon skulle ha sett den. En katt kunde det absolut inte vara, därtill var korven alltför stor.

Situationen övermogen

Korven såg ut att komma från en människa och man tittade misstroget på varandra, men inte på den respekterade, utländske gästen. Det kunde kanske ändå vara en hund, men korven var så stor och i huset fanns bara en rumsren liten valp. Grinden till gårdsplanen hade varit stängd och några andra hundar hade inte syns till. Nirmals dotter berättade att hon hade misstänkt hundvalpen efter den första korven och därför kastat ut den ur huset, men hon förstod nu att en orättvisa hade begåtts och hon begav sig ut i gränderna för att återfinna den stackars oskyldiga valpen.

Jag började tycka att situationen var mogen, övermogen, rent av bekymmersam. Hur skulle detta sluta? Hur skulle jag kunna förklara saken och rädda både mitt anseende och min korv? Jag riskerade en gruvlig hämnd från stadens förenade la-trintömmare och beslöt mig på stående fot för att i framtiden vara försiktigare vid besök i främmande kulturer. Men något var jag tvungen att göra. Snabbt samlade jag mitt återstående mod och tog upp korven i handen. Det blev obehagligt tyst. Nervöst stammande började jag förklara.

Då steg skrattet likt ett dån mot taket, rullade ut på gårdsplanen och vidare ut i gränden. Korven rycktes ur min hand. Alla ville känna på den, klämma på den, undersöka den mycket noga och sen bara njuta av att ha denna egendomliga, utländska pryl i sin hand. Vem hade kommit på idén att tillverka bajskorvar av gummi? Vad skulle de tjäna till?

När jag lättad berättade att gummikorvar nog hade sina användningsområden och att även spyor av gummi gick att köpa i mitt avlägsna hemland kikkade Innocent Paul av ett friskt och smittande skratt, och han bad mig enträget ta med en sådan nästa gång.

Kalle Kjellman
text och foto

då hatiska blickar mot askhögen. Även jag kände mig splittrad och tittade oroligt åt samma håll eftersom jag såg att askan innehöll glöd, som hotade att fördärva min korv redan första gången den kom till användning.

Efter en stund sa Paul med en suck att han tydligen var tvungen att själv göra rent och han försvann ut för att hämta redskap. Korven måste räddas, tänkte jag, som för en kort stund blev ensam i rummet. Snabbt petade jag fram den ur askan och makade till högen efter mig. När Paul strax därpå kom tillbaka med en skrapa och en tidning i handen satt jag åter oskyldigt på min plats, men nu med korven i fickan. Den var oskadd men het av glöden och värmdes behagligt mot mitt lår.

Med sammanbiten min, nästan slutna ögon och från askhögen halvt bortvänt ansikte skrapade Paul omsorgsfullt upp högen på tidningen och försvann ut. När han en stund senare återvände med tvättade händer och lättat sinne förstod jag till min förvåning att han inte hade märkt att högen bara hade innehållit aska för utan att alls

kommentera saken satte han sig åter ner. Vårt samtal tog ny fart.

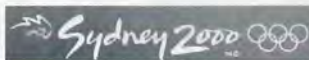
Mitt skämt hade tagit en för mig överraskande vändning. På ett sätt var läget snöpligt för ingen hade skrattat, men samtidigt var det utvecklingsbart. Jag hade ju korven i behåll, den värmdes ännu i min ficka, och i smyg la jag efter en stund för andra gången korven på samma plats intill dörren. Åter kände jag denna underbart pirrande spänning i magtrakten.

Betraktade förödelser

Paul och jag pratade vidare om stort och smått, men vårt samtal fick ett abrupt slut i samma sekund som han råkade titta mot dörren. Han stönade till och ville inte tro sina ögon. Med tunga steg gick han åter fram till korven och skakade misstroget på sitt huvud. Det var som om hans förfäders gissel låg där på golvet och kletigt, slingrande hångrinade mot honom. Paul ropade matt på flickan. Stumma betraktade de förödelser. Nirmals gamla mamma kom stapplande. Hela familjen samlades och några granar. Paul berättade uppgivet för dem gång

Talibanerna nekas delta i Sydney-OS

All tysthet har nu också Afghanistanens talibaner sällat sig till Internationella olympiska kommitténs kritiker i idrottsvärlden. Det handlar inte om droger, mutor eller skägg utan om medlemskap i IOK, om rätten att delta i Sydney-OS och i slutändan om politik.

Mullah Abdul Shakoor Mutmeïn, ordförande i Afghanistanens olympiska kommitté, var upprörd när han i januari besökte sin pakistanske kollega i Islamabad i ett sista försök att få vara med i Sydney i höst.

– Samaranch varnar alltid för att blanda ihop sport och politik men när det gäller oss så gör han själv politik av idrotten, sa den skäggige mullahen som varnade för att en uteslutning av afghanska deltagare kunde bidra till att försena en ”normalisering” av förhållandena i landet.

Berövades medlemskap i IOK

Det var i fjol som IOK berövade Afghanistan dess medlemskap med motiveringen att talibanernas regim bara fått diplomatiskt erkännande av tre länder och inte var medlem i FN.

Ironiskt nog så skedde det just som talibanerna börjat mjuka upp de förbud mot

idrott som infördes efter erövringen av huvudstaden Kabul i september 1996 då ”dylika kroppsansträngningar” påstods vara mot afghansk tradition och ett slöseri med tid som borde utnyttjas för ”inhämtande av religiös lärdom och renlevnad”.

Vägen tillbaka har varit kantad av bakslag.

Landets bästa boxare avstängdes i fjol från en gala i Karachi på att han vägrade raka av sig sitt vildvuxna skägg. Arrangörerna hänvisade till en regel som säger att boxare måste ha renrakade hakor och kinder, något som strider mot talibanernas lagar som förbjuder t o m ansning av skägg.

I fjol våras inbjöds flera pakistanska klubbar till den första internationella fotbollsmatchen på många år men ingen ville komma vare sig till Jalalabad eller Kabul. Istället fläckades huvudstadens fotbollsstadion av makabert och regelbundet återkommande skådespel för massorna i form av avrättningar och amputationer av hän-

Afghanska brottare ser inte ut att få delta i årets Olympiska spel i Sydney, trots vädjanden till IOK. Brottnings är en av landets nationalsporter, som framgår av detta gamla frimärke.

der och fötter enligt islamsk lag.

Samtidigt uppgavs motionslöpare ha ofredats av talibanska soldater för att de ”störde ordningen”.

Två sportgym i landet

I dag finns det två sportgym i landet - Kandahar och Kabul - som naturligtvis är öppna enbart för män och på villkor att de inte missar någon av dagens fem bönestunder.

– Våra aktiva har ambitioner att bli bra idrottsmän och det skulle skada både sport och hälsofrämjande syften att hålla dem utanför, sa mullah Mutmeïn i sitt angrepp på IOK. Vårt land är fattigt men det skall inte diskvalificera oss från att vara med i OS-gemenskapen.

Att kvinnor är förbjudna att utöva någon form av sport lär inte ha bidragit till IOK:s beslut. OS-påven **Samaranch** har istället valt att betrakta talibanerna som en gerillarörelse och inte regim trots att de kontrollerar 90 procent av Afghanistanens yta.

Vad man än tycker om talibanerna så är det att göra politik av sport.

Bo Gunnarsson

”Straffa de skyldiga för folkmordet i Bangladesh 1971”

International Court of Justice
Carnegieplein 2
2517 KJ The HAGUE
The Netherlands

□ Under mänsklighetens historia har ett folk aldrig uppvisat så mycket hjältemod och lidit så mycket smärta på kort tid som det bangladeshiska folket gjorde under tiden 25 mars till 16 december 1971.

Omfattningen av det folkmord som genomfördes av Pakistans armé och dess lokala kollaboratörer, framför allt paramilitära styrkor som upprättats av fundamentalistiska politiska partier, saknar motstycke i modern tid. Inte sedan Nazitysklands utrotning av sex miljoner judar under åren 1933–1945 har världen beskådat ett folkmord lika förfärande i sitt uppsåt och sin vittomfattning.

Faktiskt är det så att intensiteten på det folkmord som pakistanarna och deras kollaboratörer gjorde sig skyldiga till i Bangladesh till och med överträffar **Adolf Hitlers** folkmord i Central- och Östeuropa.

FN:s kommission för mänskliga rättigheter (UNHRC) hävdade i sin rapport 1981, på den 33:e årsdagen av antagandet av FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, att folkmordet i Bangladesh 1971 var det värsta genom historien.

Det är numera allmänt accepterat, såväl inom Bangladesh som utomlands, att sammanlagt tre miljoner bengaler dödades av pakistanska soldater och deras lokala allierade. UNHRC-rapporten förklarade att även om man skulle räkna på en lägre siffra som 1,5 miljoner döda innebär det att mellan 6 000 och 12 000 människor dödats varje dag under blodbadet som varade i 267 dagar. Därmed är det historiens mest intensiva folkmord.

FN:s generalförsamling slog i sin resolution nr 3074, antagen den 3 december 1973, fast att: ”Krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten skall, varhelst de än begås, bli föremål för utredning och de personer mot vilka det finns bevis att de begått sådana brott skall bli föremål för uppspä-

rande, arrestering, rättegång och – om de befinns skyldiga – till straff”.

Men inga försök har gjorts av den bangladeshiska regeringen att utreda 1971 års krigsförbrytelser. Uppgiften har därför fallit på våra skuldror.

Internationella avtal, lagar såväl som den bangladeshiska konstitutionen själv talar om folkets rätt till en sådan rättslig prövning, ja t o m nödvändigheten av att folkmord straffas, för att se till att sådana brott aldrig mer ska inträffa.

Med detta mål i sikte begär vi, medlemmar av *Committee för Resisting Killers & Collaborators of Bangladesh Liberation War of 1971* i Sverige, Holland, Tyskland, England och USA, att Internationella domstolen inleder en process mot krigsförbrytarna. Vi ämnar lämna in vår begäran om åtal den 27 mars 2000.

För kommitténs räkning

Mustafa Jamil

Översättning: Lars Eklund

Antologier speglar samtiden

”Vad beträffar indisk poesi på engelska, har dess kanon skrivits av antologiredaktörer”, sade **Arvind Krishna Mehrotra** nyligen, själv välkänd poet vars *Oxford India Anthology of Twelve Modern Indian Poets* även den bidragit till kanonisering. Vare sig man kan tala om kanon eller inte, är antologier intressanta riktmärken på olika samhällens litterära kartor. De flesta antologier över indisk litteratur samlar exempelvis diverse texter från ett antal språk som man annars knappast skulle funnit mellan samma pärmar.

För att sammanställa en sådan antologi krävs utan tvekan en hel del samarbete mellan redaktörer, översättare och författare från alla de indiska språk som man avser att inkludera.

☆☆☆

Fast givetvis är det möjligt att göra som **Salman Rushdie**, som i sin *The Vintage Book of Indian Writing: 1947–1997* helt undvek denna ytterst komplicerade problematik och sammanställde texter från endast det språk han själv kände till – d v s engelska. Rushdies tes om att den bästa litteraturen i Indien sedan självständigheten, skrivits av författare med engelska som huvudspråk, ledde föga överraskande till en del rabalder.

Rushdie medgav att den begränsade tillgången på bra litterära översättningar – till engelska från de regionala språken – kunde vara ett skäl till att han skapat sig uppfattningen att litteraturen på de regionala språken inte var särskilt slagkraftig.

Men det är svårt att tro att det från ett så brett panorama inte skulle gå att uppåda en enda novell som inte står sig trots bristfällig översättning.

Genom att ignorera de regionala språken presenterade Rushdie de facto ett Indien som var ofullständigt, mindre oroväckande komplext, i avsaknad av de många tungomålens förbryllande rikedom. Men å andra sidan bekräftade han, genom att upplåta frikostigt utrymme åt indisk litteratur på engelska, dess kvalitet, plats, ja, rentav dess existens.

☆☆☆

Rushdie beskylls ibland för att ha spelat för ett västerländskt galleri – vilket han förut såg och även försökte försvara sig mot i sin inledning till antologin.

Medan indiska kommentatorer kan tycka att de som skriver på engelska siktar på en västerländsk publik med därtill hörande berömmelse och rikedom, poängterade Rushdie att recensenter och författare i väst faktiskt öppnat ögonen för de frukter som bra litteratur från en annan kultur kan bära.

Kultur i Indien

Anjum Hasan
New Delhi

”Fallet tycks vara att västerländska förläggare och kritiker gradvis blivit mer och mer fascinerade över röster av indiskt ursprung”, och åtminstone i England skäller recensenterna på brittiska författares bristande ambition och entusiasm i jämförelse med indierna, enligt Rushdie.

☆☆☆

Engelskspråkiga antologier över indisk litteratur kan därmed göra mer än bara visa upp bra texter. Eftersom redaktörerna måste vaska igenom denna stora indiska röra av litteratur, förväntas deras förord bjuda på insikter inte endast om vad som är läsvärt, men även beröra teman som de olika indiska språkens utveckling, översättningsprocessen, kulturella skillnader, och vilken målgrupp litteraturen ursprungligen skrevs för.

Denna redaktionella röst kan vara dämpad, som i **Aditya Behls** och **David Nicholls** förord till 1992 års *The Penguin New Writing in India*. Där noteras ändå två utvecklingstrender inom indisk litteratur – den litterära bästsäljarens ankomst, och det faktum att ”översättandet befinner sig under ideologisk granskning”.

Även om inget av dessa fenomen diskuteras utifrån deras påverkan på indisk litteratur, markerar detta faktum att redaktörerna noterat en förändring – från exempelvis den tjugo år äldre *Penguin New Writing in India* (red **Adil Jussawala**).

Den skönlitterära bästsäljaren på engelska (av indisk författare) är ett 80-talsfenomen och har utan tvekan ändrat indiska författares – både engelskspråkiga och de som skriver på regionala språk –

självuppfattning. Få antologier sedan dess har missat att få med den engelskspråkiga indiska litteraturens blomstring, och argumentationen har handlat om hur rättvist denna litteratur bemötts.

Jussawallas antologi ger en avslöjande bild av epoken dessförinnan. Det är en antologi vari man fortfarande utforskar själva begreppet ”modern” indisk litteratur. Och Jussawalla ägnar, till skillnad från de flesta antologiredaktörer efter honom, stor uppmärksamhet åt den historiska, politiska och kulturella fas då texterna skrevs. Hans inledande essä uttrycker förståelse för den speciella indiska situationen, något som dagens mer självmedvetna kritik av någon orsak inte förmår.

☆☆☆

Vad som också gör Jussawallas antologi unik, är den läsekrets han riktar sig till. Antologin strävar i hög grad efter att befria västerländska – i synnerhet brittiska – läsare från den vittspridda missuppfattningen att Indien skulle vara ”fullt av kärlek, visdom och anti-militarism” och att indisk litteratur skulle vara ”trist, verklighetsfrämmande, irriterande”.

Jussawallas insiktsfulla essä står på ett intressant vis i kontrast till Rushdies i *Vintage*-antologin. Där Rushdie vill fastslå värdet av indisk engelskspråkig litteratur, är Jussawallas mål att beskriva den indiska litteraturens förmodade särart utifrån ett västerländskt perspektiv.

I alla fall, snarare tack vare än trots sin läsekrets, lyckas Jussawalla beta av en del viktiga punkter. Han beskriver de problem man möter när man i översättning ska få fram de vågade brotten mot traditionella stilar och teman, som ofta dyker upp i modern indisk litteratur; han tar upp litterära influenser och diskuterar deras möjliga betydelse för texter som är ofrånkomligt kopplade till social miljö; och han berör den indiska erfarenheten som gör vårt lands litteratur annorlunda.

☆☆☆

Så när antologier över indisk litteratur tar sig an den svåra uppgiften att visa upp Indiens mångfacetterade litteratur mellan ett par pärmar, är det viktigt att notera vad redaktörerna har att säga om sitt urval och kulturen som producerat texterna. Olyckligtvis väjer många redaktörer inför denna uppgift. Mot sin vilja kan en redaktör bli upphovsman till en kanon. I och med nivån på den kritiska analysen i Indien och våra litteraturs stora behov av att kommunicera med varandra över språkgränser, är det viktigt att antologiredaktörerna också tar på sig sin del av ansvaret.

Översättning: ZAC O'YEAH

Vederhäftigt om religionernas Indien av i dag

ROLF GRÖNBLOM
Religionernas Indien.
Livsåskådningar och
samhälle.

Valentins förlag 1999.

Rolf Grönblom har rest mycket i Indien, besökt många platser, träffat många indier. Han har också fotograferat mycket, och *Religionernas Indien* imponerar främst genom de många färgillustrationerna av tempel och människor.

Han inleder med att presentera "Det indiska scenariot" med inriktning på förhållandet mellan religion och samhällsliv och "Den episka diktningen" i form av Mahabharata, Ramayana och Panchatantra.

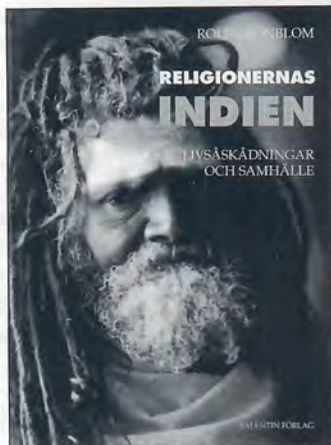
Sedan följer ett kort kapitel om stamfolksreligioner, där exempel ges på seder och trosföreställningar hos några av Indiens många undanträngda och svårtillgängliga s k stamfolk (scheduled tribes i officiell terminologi).

Utförligast behandling får därefter helt naturligt hinduismen, eftersom omkring 83 procent av Indiens befolkning räknas som hinduer. Kapitlet omfattar en dryg tredjedel av boken, och författaren är fullt medveten om hur svårt det är att få något grepp om vad hinduism egentligen innebär.

Glimtar av hinduismen

Själv minns jag, hur jag vid mitt första besök i Indien för mer än 30 år sedan frågade en hinduisk collegeprofessor om vad han tyckte jag skulle ta fram om hinduismen i min gymnasiundervisning i religionskunskap. "Det är omöjligt att kort sammanfatta vad hinduism är", sade han, "Hinduism is life". Grönblom väljer att med text och bilder främst ge inblickar i det oöverskådliga myllret av berättelser om olika gudar och gudinnor.

Ur hinduismen uppkom omkring 500 f Kr buddhismen,

som under flera århundraden hade stor spridning i Indien. Men av det nuvarande Indiens befolkning räknas enligt religionsstatistiken bara 0,7 procent som buddhister.

I ett särskilt avsnitt behandlas sedan den tibetanska formen av buddhism, som kan sägas ha fått ett centrum i Indien efter Dalai Lamas flykt från Tibet 1959 och införlivandet av Sikkim 1975. Sidorna om den tibetanska buddhismen domineras av färgstarka, symbolrika bilder.

I anslutning till den tibetanska buddhismen behandlas i korthet den tibetanska, av omvärlden föga kända bon-religionen, som har några kloster i Indiens gränstrakter mot Tibet.

Också jainismen är föga känd av omvärlden. Den uppstod ungefär samtidigt med buddhismen och var också den en proteströrelse mot brahmansk hinduism.

Men jainismen blev aldrig en världsreligion, och i Indien omfattas den enligt statistiken bara av 0,4 procent av befolkningen. Grönblom går ändå in ganska utförligt på dess rätt svårtillgängliga läror och är gripen av dess praktfulla tempel i vit marmor.

Sikhismen får inte större utrymme än jainismen, fastän den omfattar långt större del av Indiens befolkning (2 procent). Kanske beror det på att det är lättare att på andra vägar få

kunskap om sikherna, eftersom man kan stöta på dem i de flesta länder, medan jainerna praktiskt taget bara finns i Indien.

Styvmoderligt om islam

Sikhismen uppkom på 1500-talet som ett försök att överbygga motsättningen mellan hinduism och islam. Muslimer regerade vid den tiden över större delen av Indien. Det är alltså naturligt att Grönblom efter sikhismen kommer till islam, men det är svårt att förstå varför islam behandlas så knapphändigt, på bara hälften så många sidor som jainismen eller sikhismen. Omkring 11 procent av Indiens befolkning uppges ändå tillhöra islam.

Och som författaren själv skriver, har under århundraden större delen av Indien regerats av muslimer, som lämnat stora bidrag till det indiska kulturarvet. "Det formligen vimlar av muslimska minnesmärken i

Indien" skriver han, men nämner inte många av dem.

Mycket skulle också finnas att säga om speciella indiska former av islam, om spridning av indisk islam till andra länder, om muslimernas situation i det nutida Indien. Det korta kapitlet om islam ger ingen rättvisande bild av islams betydelse för Indien och Indiens betydelse för islam.

Baha'i, som grundades i Iran på 1800-talet, har ett märkligt tempel i Delhi, ett populärt turistmål. Det är väl därför som Grönblom ägnar religionen ett par sidor, fastän den inte spelar någon framträdande roll i Indien.

Från Iran kom långt tidigare också zoroastrismen, vars anhängare, kallade parser, utgör en utdöende liten minoritet i Indien. Ändå, eller kanske just därför, ägnar Grönblom många sidor i sin bok åt den, dubbelt så många som åt islam. Zoro-

Fromma sikhiska pilgrimer tvättar marmorgolven i Gyllene Templet i Amritsar, en form av frivilligt så kallat kar sewa-arbete och ett sätt att tjäna Gud.

FOTO: RICHARD L'ANSON

astrismen är svåråtkomlig men författaren har fått tillfälle att få inblickar i den i Mumbai och är tydligen angelägen att redovisa vad han sett och lärt. Det finns likaså mycket få judar kvar i Indien, men i ett kort kapitel ger Grönblom några inblickar också i deras historia.

Bokens sista kapitel, om kristendomen, är kort och otillfredsställande. Ungefär hälften av texten ägnas diskussionen huruvida Jesus besökt Indien. Betydligt viktigare och intressantare hade varit den indiska kristendomens historia och nutida situation, som nu bara kort skisseras.

Kristendomen kom tidigt till Indien i syrisk-ortodox form. Långt senare kom den romersk-katolska formen, främst med portugiserna, och från omkring 1700 den protes-

tantiska formen, bland annat genom dansk-tysk mission.

Kristet inflytande

Mycket finns att säga om den kristna missionens långt ifrån entydiga förhållande till kolonialmakterna. Många försök till svar på frågan om hur de kristna ska förhålla sig till den indiska, av hinduismen präglade kulturtraditionen har prövats.

Kristendomen anses i nutiden omfatta omkring 2,5 procent av befolkningen – det innebär omkring 25 miljoner människor – med tyngdpunkter i sydväst och nordöst. Men dess inflytande sträcker sig långt bortom de bekännande kristnas kretsar. Man ser ofta bilder av Jesus i hinduiska tempel. Mahatma Gandhi var starkt påverkad av Jesu bergspredikan och av Tolstoy.

Under de senaste åren har kristna dock utsatts för svåra förföljelser av intoleranta hinduer, bland annat i Gandhis hemstat Gujarat.

Grönblom skriver i lätt samtalston med många personliga utvecklingar och upprensningar. Jag har satt en del frågetecken, inte bara för proportionerna mellan de olika kapitlen, utan också för en del detaljer. Men i huvudsak ger boken vederhäftig information, vilket också intygas av professor Antoon Geels i Lund i ett kort förord.

Boken är riktad till alla som är intresserade av religionernas värld i Indien. En särskilt väl lämpad målgrupp förefaller mig vara turister, en praktbok att bläddra i före och efter resor i Indien.

Sten Rodhe

Praktverk om mångfalden i Indiens religion

Sacred India.

Lonely Planet 1999

Det australiensiska reseboksförlaget Lonely Planet har börjat komplettera sina detaljerade reseguider med praktverk i större format och fyllda med bländande sköna bilder. För två år sedan kom en bok om cykelrikshor i Asien, och nu i *Sacred India* presenteras Indiens religioner, i form av korta texter av förlagets Indien-kännare, såsom Sharan Kaur och Masood Hayat, och med bilder framför allt tagna av duktige fotografen Richard L'Anson.

Halva boken ägnas naturligt nog åt hinduismen, men också islam, sikhismen och buddhismen ges generöst utrymme. Förutom bilder erbjuds även imponerande detaljrikt tecknade skisser, sådana man ofta finner i Lonely Planets guideböcker, av helgedomar tillhöriga dessa fyra religioner – Meenakshitemplet i Madurai, Fredagsmoskén i Delhi, Gyllene Templet i Amritsar och den buddhistiska stupan i Sanchi, utanför Bhopal.

Kortare presentationer ges dessutom av indisk kristendom, jainism, stamfolksreligion, judendom, zoroastrism samt moderna gurus. Författaren William Dalrymple svarar för en inspirerad inledningstext och avslutningsvis ges fyra sidor ordförklaringar till religiösa begrepp som förekommer i de olika religionerna.

Som helhet erbjuder boken ett njutbart sätt att tillägna sig den religiösa mångfalden i Indien, och ett komplement till Rolf Grönbloms bok, recenserad härintill.

Calcutta väl företrätt

Inte minst uppskattar jag personligen att Calcutta är väl företrätt i *Sacred India*, beroende på de familjeband som medförfattaren Susan Mitra har till den staden. Det fantastiska Kalitemplet i Dakhineswar, gudaskulpturs-hantverkarna i Kumartuli, Tipu Sultanmoskén och S:t Paul's Cathedral är några platser som sakligt men samtidigt ömsint beskrivs i *Sacred India*.

Lars Eklund

Kvinnliga författarskap böjliga som gräset?

ULLA SILJEHOLM

Böjliga som gräset.

Kvinnoförfattare från Sydasien

Zagros Media

Om maharadior och vördade heliga män, om förbjuden kärlek mellan engelsk kvinna och indisk man, om instängda och undergivna hustrur eller kvinnor som tvärtom revolterar, om västerlänningar som gått vilse i sina Indiendrömmar och om indiska immigranter som tappat fotfästet i USA och England. Om vilsenhet och kulturell hemlöshet.

Det bästa med *Böjliga som gräset*, Ulla Siljeholms introduktion av kvinnliga författarskap från Sydasien, är att den är grundlig och allt annat än förenklad. Somliga läsare kan kanske finna den överfull av fakta och referat, men själv tycker jag att den konsekventa sammanflätningen av dikt och samhälle utgör bokens verkliga styrka.

Tematisk disposition

I stället för att behandla varje författare för sig, har Ulla Siljeholm använt sig av en tematisk disposition och betar sålunda av det ena problemområdet efter det andra: Kulturkrockar, religion, kvinnoförakt, erotik...

Detta betyder att några namn dyker upp på flera olika ställen i boken, vilket är till nackdel för den som vill studera enskilda författarskap som helhet. (Ur den synpunkten är det olyckligt att det inte finns något personregister.)

Men tack vare uppläggningsen får man en verklig känsla av att författarna griper in i en samhällsdebatt. Att deras "svar" på viktiga frågor dessutom är mycket olika, gör inte saken sämre. Tvärtom understryker det litteraturens uppgift att inte falla till föga för fundamentalism eller slagordslänkande "sanningar" överhuvud, ymnigt förekommande i en orolig och vilsen tid. Och dessutom behövs litteraturen för att nyansera och problematisera.

Kommer författarna nära

Främst är det genom Siljeströms utförliga, inträngande och inte sällan kritiska romanreferat man kommer de olika författarna nära. Man får lust att läsa dem och det är aldrig tal om någon svårtolkad litteraturvetarterminologi; så långt jag själv kan kontrollera, tycker jag dessutom att Ulla Siljeholm gjort romaner, novellsamlingar och dikter rättvisa.

Flera av författarna finns redan i svensk översättning. **Ruth Praver Jhambala**, som egentligen är europé men som kallats "an adopted daughter of India", har skrivit

om västerlänningars anpassningsproblem i Indien. Hos emigranten **Bharati Mukherjee** är perspektivet det omvända. I **Kamala Markandayas** realistiska landsbygdsskildringar från Indien står yttre konflikter i förgrunden. **Anita Desai**, däremot, skildrar på sin förtätade prosa de inre.

Andra som översatts är Anita Desais dotter **Kiran Desai**, **Gita Mehta** och sist men inte minst **Arundhati Roy** vars mörka släktkrönika från Kerala blev en bästsäljare världen över.

Alla dessa har mer eller mindre anknytning till just Indien och samtliga skriver på engelska. Föga förvånande dominerar just indiska och engelskspråkiga författare Siljeholms framställning, men man hittar också t ex **Bhapi Sidwha** som i sina romaner gestaltar avgrunds djupa klassklyftor och kvinnoförtryck i Pakistan. (Den sistnämnda författaren gör emellertid även Indien anspråk på, eftersom hon tagits med i **Salman Rushdies** prosaantologi från jubileumsåret 1997!).

Shobha Dé, "Indiens Jackie Collins", finns med på ett hörn – liksom den säregna **Sunetra Gupta**. Själv gav jag mig nyligen på nåd och onåd åt hennes nya (och fjärde) roman, den magiskt undanlidande *A sin of colour*. Den har visserligen inte hunnit in i Ulla Siljeholms bok men ett helt kapitel ägnas åt dess tre föregångare:

"Vad jag framför allt fascinerats av är hur Gupta behandlar tidens relativitet. Ibland får läsaren veta vad som ska inträffa långt innan det verkligen sker... Minnen, tankar och symbolik skapar en annan slags konkretion än vad man är van vid. En person är sina minnen."

Pionjärbete på eget förlag

Ulla Siljeholm citerar konsekvent på engelska, även ur översatta böcker. Att hennes introduktion är ett pionjärbete kan inte nog understrykas och det är skam att inget större förlag velat ta sig an boken. Hon har själv måst ge ut sin bok – något som kanske delvis kan förklara en del skönhetsfläckar i form av tryckfel och en och annan språklig otymplighet.

Ulla Siljeholm har tidigare skrivit bl a om kvinnliga resenärer och afrikanska författare. Hon lär nu vara i färd med en bok om skrivande kvinnor från Mellanöstern. Man kan bara önska lycka till.

Anders Sjöbohm

SYDASIENS läsare erbjuds köpa Ulla Siljeholms bok för 100 kronor. Beställning direkt från författaren: Aschebergsgatan 34, 411 34 Göteborg. E-post: Ulla.Siljeholm@swipnet.se

Botfärdig musik

ARUL A SANDANAM

Music as medicine (cd)

Det hör förmodligen till ovanligheterna att en distriktsläkare som bor på Söder och jobbar för Stockholms läns landsting ger ut en cd med modern sydasiatisk schlagermusik. Och att han själv skrivit såväl musik som text på språket tamil och att han själv sjunger på de flesta låtarna.

Men så är det med Dr **Sandanam**, född på en plantage i Sri Lanka, med tiden läkarutbildad och sedan många år bosatt och verksam i Sverige.

Till sin hjälp har han ytterligare fyra sångröster på några av låtarna, men oftast sjunger han själv. Och alltihop är inspelat i skolans musikstudio i värmländska Forshaga med dess musklärare **Christer Halvarson** som tekniker och **Jagath Wickramasingha** (singales) som musikalisk ledare. I sanning ett multietniskt projekt.

För ett otränat svensköra är denna blandning av böneutrop och schlager ändå förhållandevis lättillgänglig. Doktorn har bra sångröst och han lyckas väl med de karaktäristiska sydasiatiska röstvibratona ihop med kul och genomtänkta musikpass. Det märks redan i de tre första, lätt vemodiga numren, som jag dock inte tror handlar så mycket om böner och gudar, men väl mer om kärlek och känslor.

Och visst är väl *Anbu Neelavai* inget annat än en någorlunda ren och skär rumba?

Men de två bonusnumren på svenska och engelska blir till en oöverstiglig kulturkrock. Där nånstans passerades en gräns för vad det otränade svenskörat kunde sluka...

Ni lär dock inte hitta denna cd på Åhléns, även om den har beteckningen Sandoc-002 (ja han har faktiskt gett ut en tidigare, för flera år sedan recenserad här i SYDASIEN). Så ring honom: 08-5490 16 29 eller maila: Sandoc@telia.com

Thomas Bibin

Norsk antologi om dagens indiska politik och samhälle

□ Hur kan man förstå dagens indiska samhälle? Den frågan ligger bakom en nyutkommen norsk antologi – *Nærbilder av India. Samfunn, politikk og utvikling*, redigerad av **Kathinka Frøystad**, **Eldrid Mageli** och **Arild Engelsen Ruud**, på Cappelen Akademisk Forlag. En lång rad kunniga forskare medverkar, bl a de för SYDASIENS läsare välbekanta statsvetarna **Sten Widmalm** och **Olle Törnquist**.

Mer information om boken fås på förlagets hemsida, www.caf.no

Så startas ett inbördeskrig

A JEYARATNAM WILSON

Sri Lankan Tamil Nationalism. Its origins and development in the 19th and 20th centuries.

Hurst & Co, London, 1999

I juli 1983 sändes tevebilderna från ett brinnande Colombo ut över världen. Jag minns inte vad nyhetsuppläsaren sade, men det handlade om uppblåsande kravaller mellan tamiler och singaleser. Fabriker brann, bostäder brann, hela stadsdelar tycktes stå i brand. Nu hade alla hämningar släppt.

Jag såg det inte då, men kort därefter kom ett sammandrag av det tevetal som den dåvarande presidenten **Jayewardene** höll till sitt folk. Och jag slogs av hur oförlommerat han riktade sig enbart till den singalesiska befolkningsmajoriteten, hur han "i denna svåra timme" gav singaleserna historisk ensamrätt till hela öriket, hur han vädjade till deras begripliga vilja att försvara sin "nation" mot varje angrepp.

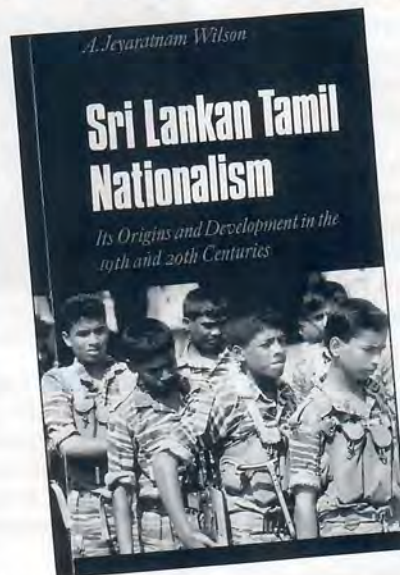
Sanningen om upploppen var att det handlade om hur singalesisk mobb med hjälp av röstlängder de fått av myndigheterna och med aktivt stöd av minst en minister (dåvarande industriministern) systematiskt brände ner tamilsk egendom i form av fabriker och affärer och hur de sen drog genom bostadsområden där man letade upp tamiler och slog ihjäl dem för att sen bränna ner deras hem.

Starten för inbördeskriget

Den här händelsen som föregicks av ett gerillaanfall mot en militärkonvoj i Jaffnaområdet har sen fått utgöra "starten för inbördeskriget i Sri Lanka" trots att strider mellan gerilla och armé då redan pågått i flera år. Men Jayewardenes tal finns också nämnt i **A Jeyaratnam Wilsons** bok *Sri Lankan Tamil Nationalism* som är ett ambitiöst och trovärdigt försök att förklara hur detta krig kunnat uppstå. Wilson menar att detta i bästa fall tanklösa tal kom att bli den sista milstolpe bortom vilken en fredlig samexistens mellan tamiler och singaleser i Sri Lanka slutgiltigt blev omöjlig.

Det har sagts tidigare och det sägs även i denna bok: Tamiler och singaleser har under många, många århundraden befolkat ön, och det är en rent akademisk fråga vem som i historiens gryning kom först av de två. Under den senare kolonialtiden, det vill säga 1800-talet, blev det naturligt för många tamiler som bodde i kustområden och som hade varit utsatta för den kristna missionen, att utbilda sig och skaffa jobb i den brittiska administrationen av landet.

De blev kanske överrepresenterade i vissa högre befattningar, men där fanns också många singaleser, menar Wilson.

Och det var få, om några, etniska motsättningar mellan dessa två välutbildade och västinfluerade grupper ända fram till det tidiga 1920-talet.

Gnistan till en ny och mer orosmättad tid föddes med uppkomsten av en nationalistisk buddhism bland singaleserna, en buddhism som kom att få allt fler politiska ambitioner. Resultatet blev att i de konstitutionella reformer som genomfördes 1921, 1924 och 1931 upphörde jämlikheten mellan singaleser och tamiler.

Singalesiska politiker började mer medvetet odla missnöjesfrågor inom den egna stammen. Det första kraftfulla utslaget av detta kom när man i samband med självständigheten 1948 gjorde en miljon (plantage-)tamiler statslösa och utan medborgerliga rättigheter. Deras sju platser i parlamentet förverkades.

Under självständighetstiden efter 1948 diskriminerades tamilerna på det ena området efter det andra; singalesiska bosättare gavs systematiskt mark i tamilska områden, bistånd styrdes till singalesiska områ-

den, singalesiskan blev ensamt statsspråk, tamilers tillträde till universitet och den offentliga sektorn kvoterades och så vidare.

Fredliga massprotester förvandlades till blodiga upplopp riktade mot tamilerna 1956, 1958 och 1961. Politiker som satsade sig till att föreslå resonabla uppgörelser med tamilerna mördades (såsom **SWRD Bandaranaike** 1958) eller sopades bort av missnöjespolitiker som ofta agerade med stöd av det politiserade buddhistiska prästerskapet.

Resultat av politisk opportunist

Det var alltså dessa årtionden av politikens opportunist och exploatering av den singalesiska befolkningsmajoritetens fruktan för "det främmande", för tamilerna som till slut ledde till att tamilerna svarade med krav på en separat stat, ett eget "hemland" i nordöst. I slutet av 70-talet kom de första väpnade sammandrabbningarna till stånd och från 1979 och framåt kom tortyren, långtgående anti-terroristlagar och den utveckling som gjorde Sri Lanka till ett av Amnesty Internationals huvudbekymmer.

Wilsons bok är förvisso skriven ur ett tamilskt perspektiv. Men han är mycket detaljerad och övertygande, och man ska inte glömma att han i många år var rådgivare i tamilska frågor hos president Jayewardene, vilket gav en god inblick i den maniska etnocentrism som rådde (och råder) inom statsförvaltningen. Exposén gör Wilsons skrift till en handbok i hur man målmedvetet drar på sig ett inbördeskrig. They've asked for it!

Wilson är statsvetare och erkänd hemma och utomlands. I dag är han professor emeritus i statsvetenskap vid New Brunswick-universitetet i Kanada. Med sin senaste bok berättar han vart det vi kallar etnocentrism, kommunalism, rasism eller gruppegoism leder till förr eller senare: Krig!

Thomas Sjöström

Lankesisk nyhetsrapportering granskad

Sydasiens medarbetare **Johan Mikaelsson** gjorde förra året en så kallad Minor Field Study för Sida i Sri Lanka. Under två månaders tid intervjuade han redaktörer och journalister på singalesiska, engelskspråkiga och tamilska tidningar. Uppsatsens titel är *Building bridges or adding fuel to the fire*.

Den belyser problemen med dagens journalistik om inbördeskriget – bland annat censur och reseförbud till krigsdrabbade områden. Utan ändringar i lagstiftningen blir det svårt att förändra något. Men det finns trots allt möjligheter att skapa en mer sanningsenlig journalistik, fri från nationalistiska övertoner.

En väg att nå dit är ett fristående utbildningsinstitut för journalister, vilket Sida har uttalat intresse att stödja ekonomiskt. Uppsatsen innehåller även en arkivstudie från regeringspressens arkiv. Regeringskontrollerade *Daily News* rapportering om två av krigets heta ämnen – barnsoldater och massgravar – analyseras och jämförs med den självständiga pressens rapportering. Handledare på Sri Lanka var **Iqbal Athas**, krigsreporter på *Sunday Times of Sri Lanka*. Iqbal Athas utsågs till årets journalist på Sri Lanka. Uppsatsen går att beställa på SYDASIENS hemsida eller genom att sända e-post till johan.mikaelsson@home.se. Priset är 200 kronor.

INDIEN

Jayalalitha i fängelse

□ Efter att ha frikänts i flera av de fall som hon stått åtalad för, dömdes den 2 februari i år den före detta chefsministern i TamilNadu, **Ms Jayalalitha** till ett års fängelse för favorisering i samband med ett hotellbygge i Kodaikanal. Specialdomstolen mot korruption i Chennai utdömde också böter på 2 000 rupees.

Domen utlöste en våg av våldsamma protester bland hennes anhängare i AIADMK (All India Anna Dravida Munnetra Kazhagam), bland annat dödade tre kvinnliga studenter när en skolbuss sattes i brand i Dharmapuri. Sammanlagt 4 600 personer arresterades av polisen

Vapensmugglare dömda

□ Sex män, britten **Peter Leach** och fem letter, dömdes den 2 februari av domstolen i Calcutta till livstids fängelse för vapensmuggling och förberedelse till uppror. Bakom historien tros den efterspanade dansken **Niels Christian Nielsen** ligga. De sex dömdes för att från ett flygplan ha kastat ner vapen, ammunition och raketutrustning i fallskärmar över Västbengalen 1995. Vapnen var avsedda för den religiösa sekten Ananda Marga.

Våldtäktsdom i Goa

□ En uppmärksammas gruppvåldtäkt på två unga svenskor i semesterparadiset Goa 1997 sedan fick sitt rättsliga efterspel den 11 januari, då fem män dömdes till fängelse i mellan sju och tio år plus böter.

Överfallet inträffade när kvinnorna och en manlig vän var på väg hem till hotellet efter att ha ätit middag på en restaurang. De överfölls av åtta män beväpnade med knölpåkar och knivar varefter kvinnorna våldtogts. Mannen tvingades under knivhot hjälplöst titta på.

Ingen av de dömda männen kommer ursprungligen från Goa utan har sökt sig dit från Madurai, Pondicherry, Bijapur, Hyderabad och Ahmednagar. Men fallet har varit mycket uppmärksammat i Goa.

Nagaledare gripen

□ **Thuingaleng Muivah**, en av de främsta ledarna för den maoistiskt inspirerade gerillaorganisationen NSCN (National Socialist Council of Nagaland) greps den 19 januari av thailändsk polis på Bangkoks flygplats. Muivah har lett den väpnade kampen för ett självständigt kristet Nagaland sedan 1980, och han anklagas bl a för bankrån och lönnmord på politiska motståndare. Enligt The Review greps han med falskt sydkoreanskt pass när han just anlant med flyg från Pakistan,

Dara Singh grips i norra Orissa, misstänkt för mordet på missionären Graham Staines.

FOTO: REUTERS

där han enligt uppgift avslutat en stor vapenaffär. Naga-gerillans vapenleveranser tros gå via Thailand och därefter med båt till hamnar i Bangladesh och vidare upp i bergen i nordöstra Indien.

Dara Singh gripen

□ Den huvudmisstänkte för mordet på den australiensiske missionären **Graham Staines** och hans två söner förra året, **Dara Singh**, arresterades den 1 februari efter en intensiv polisjakt i skogarna i norra delen av Orissa. Singh misstänks även ligga bakom flera andra våldsdåd mot kristna och muslimer det senaste året i delstaten.

Staines föll offer för de växande spänningarna mellan kristna konvertiter och icke-kristen ursprungsbefolkning i området, spänningar som exploaterats av hindufundamentalistiska grupper. Regeringen tillsatte förra sommaren en utredning, Wadhwa-kommissionen, som granskade omständigheterna i samband med mordet på Staines. I sin slutrapport i december lades hela skulden på myndigheternas bristande kontroll över situationen.

NEPAL

Maoister redo förhandla

□ Den maoistiska gerillan i Nepal gav enligt nyhetsbyrån AFP den 26 februari sitt första positiva svar på regeringens erbjudande om förhandlingar, men med starka förbehåll. I ett pressmeddelande sade maoistiska kommunistpartiets generalsekreterare **Pushpa Kamal Dahal**, alias Prachand, att han är beredd att sända en delegation bestående av tre namngivna politbyråmedlemmar till förhandlingar med regeringen.

Men han krävde att regeringen först "skapar en atmosfär som kan främja samtalen".

Bland annat kräver maoisterna att politbyråmedlemmen **Dinesh Sharma**, som greps i huvudstaden Katmandu förra året, omedelbart frigges och att regeringen överlämnar en lista över maoistiska aktivister som rapporteras ha försvunnit efter att ha gripits.

Mer än 1 200 människor har dödades under de fyra år som det maoistiska upproret pågått i Nepal. Två tredjedelar av offren tillhörde gerillan, medan de andra dödade har varit poliser, civila eller anhängare av det regerande Kongresspartiet.

PAKISTAN

Kritik mot massaker

□ Pakistans militära härskare **Pervez Musharraf** riktade den 26 februari hård kritik mot Indien för en massaker i Kashmir dagen innan, då 14 civila dödade. Musharraf beskrev massakern som "indisk statsterrorism".

Regeringen överlämnade en skarpt formulerad protest till indiska utrikesdepartementet mot "anfallet mot byn Lanjot". Indien tillbakavisade anklagelserna som "struntprat" och hävdade att inga indiska soldater gått över stiltståndslinjen – den inofficiella gränsen – i Kashmir. Två av de minst ett dussin islamiska grupper som för en väpnad kamp mot fortsatt indisk kontroll över delar av Kashmir svor att hämnas för attacken mot Lanjot.

– Vi sörjer inte våra döda. Våra kämpar kommer att tilldela den indiska armén hårda slag för vad den gjort, sade **Bakht Zamin Khan**, ledare för gerillarörelsen *Al-Badar*. Gerillaor-

INDIEN- OCH ASIENSPECIALISTEN

SIMMY'S TRAVELS med specialister som bryr sig och priser som tål att jämföras

Vi skräddarsyr resor över hela världen

SIMMY AB TRAVELS

Gråbrödersgatan 8
S-211 21 Malmö, SWEDEN
Tel: 040-23 28 30 Fax: 040-12 62 61

www.simmytravels.se

ganisationen *Lashkar-e-Taiba* värdade samtidigt till USA att förklara Indien som en terroriststat och uppmanade president **Bill Clinton** att inställa sitt kommande besök i Indien.

SRI LANKA

Chandrika sitter kvar

Presidentvalet i Sri Lanka den 21 december slutade med att den mitten-vänsterbetonade Folkalliansen (PA) vann med drygt 51 procent av rösterna mot det mitten-högerbetonade UNPs knappa 43 procent. Det betyder att president **Chandrika Kumaratunge** sitter kvar ytterligare sex år. UNPs **Ranil Wickremasinghe** gjorde enligt uppgift en stark upphämtning på slutet, men det räckte alltså inte. Men marginalen partierna emellan är långt mindre än vid förra presidentvalet.

Valkampanjen präglades av oro och bara några dagar före valet så skadades Kumaratunge av vad som tros vara en tamilsk självmordssprängare. Hon kommer troligen att förlora synen på väster öga och hon svors in i sitt fortsatta ämbete med ett bandage över ögat.

Häftigt utfall mot LTTE

□ Kort efter gjorde Kumaratunge ett häftigt utfall mot de tamilska Tigrarna (LTTE) i en intervju för brittiska BBC. "Vi har bara ett problem kvar att lösa i vårt land, och jag är villig att förhandla med (Tigerledaren) **Prabhakaran** om han är beredd att ge upp sina djävulska metoder, om han vill ge upp det enda vapen han känner till, nämligen terror och hat. Och jag är beredd att diskutera allt utom en delning av landet", sa presidenten. Frågan är alltså hur förhandlingsvillig hon egentligen är. **Prabhakaran** själv har sagt att han är beredd att förhandla och att LTTE gärna ser att det sker under internationell medling.

Framgång i fredsprocess

□ Den 19 januari vände plötsligt oppositionspartiet UNP i frågan om regeringens freds-förslag som går ut på att införa något som ser ut som ett federalt system i landet. För detta behövs 2/3-dels majoritet, vilket har omintetgjort denna planen den las fram första gången 1995 eftersom UNP hela tiden vägrat gå med på den och efter-

som det regerande PA inte har så stor majoritet i parlamentet. Nu har Wickremasinghe plötsligt lovat stöd till planen som "trots att den egentligen inte är en lösning får vårt stöd eftersom ni inte har någon annan lösning"...

I Colombo ser man dock helomvändningen med viss skepsis. Man gissar på att det kan vara ett oblygt försök av Wickremasinghe att gå över till regeringssidan, vilket i så fall troligen skulle splittra UNP och omöjliggöra ett tillräckligt parlamentariskt stöd för fredsplanen.

Ponnambalan mördad

□ Ledaren för All Ceylon Tamil Congress, **Kumar Ponnambalan** sköts ihjäl när han körde sin bil genom södra Colombo den 5 januari. Han hade minst en passagerare med sig, men man vet inte vem och i vilket ärende de färdades. Polisen tror dessutom att Ponnambalan sköts utifrån bilen med ett ljuddämpat vapen.

Direkt efter mordet skickades ut ett meddelande på singalesiska till media att Ponnambalan blivit avrättad för sitt stöd till Tigrarna. Avsändaren tydde

på att det handlade om en singalesisk extremist rörelse som tidigare utfört liknande handlingar, ofta med direkt eller indirekt stöd av militären eller paramilitära grupper.

Ponnambalan blev 61 år och han var jurist och demokratisk politiker. Han blev med tiden känd som en väktare för de tamilska intressena i landet. Som jurist drev han bl a åtskilliga fall mot den ökända terroristlagen i Sri Lanka. Som en vältalig och rättfram politiker med stort civillurage blev han allt tydligare i sitt stöd till dem som kämpade för de tamilska intressena i landet, och han kallade sig själv på senare tid för en "oäkta och icke ångerfull supporter" till LTTE.

Mordet framkallade en våg av protester i Sri Lanka, också från LTTE. President Kumaratunge skickade också ett kondoleansbrev till Ponnambalans fru och barn. Fast det brevet var feldaterat till den 6 maj 1999, kort efter att Ponnambalan varit på en konferens i Kanada där också representanter för LTTE deltagit. Så nu spekuleras det vilt i Colombo om inte mordet var sanktionerat djupt inne i den lankesiska staten.

Flyg till

➤ Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal etc

Med

➤ Gulf Air, Lufthansa, Tarom, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något annat av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42

111 37 STOCKHOLM

Tel 08 - 10 45 58

Fax 08 - 723 06 66

e-mail:metropol@stockholm.mail.telia.com

Avsändare:
SYDASIEN
RÅBYGATAN 5 A
223 61 LUND

POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen noterad på baksidan

Utgivningspostkontor
LULEÅ 1

Trolleri ingen konst för Kruti – Indiens första provrörsbarn

Det var magi redan då **Kruti Parekh** föddes. Indiens yngsta trollkonstnär lyckades lura ödet och blev Indiens första provrörsbarn. Kanske var det på grund av detta under som 14-åriga Kruti Parekh redan vid fem års ålder blev intresserad av magi, för det var egentligen ett trick som gjorde att hon blev till.

Vid fem års ålder träffade Kruti en magiker på en gata i Mumbai och blev så fascinerad av trollkonsterna att hon bestämde sig för att själv försöka. Men föräldrarnas hjälp lyckades hon övertyga gatumagikern att lära henne några enkla trick. Ett år senare besökte hon Fantasyland, Mumbais svar på Liseberg, blev uppdragen av en magiker på scenen och fick göra några konster framför en applåderande publik.

– Denna händelse gjorde att jag ville fortsätta att trolla, för hur många timmar du än studerar i skolan och får bra betyg är det inget som slår den uppmärksamhet du får på en scenen, säger Kruti Parekh.

Hon tillhör de bästa i klassen och kompisarna skämtar med henne och säger att hon använder magi för att få bra betyg. När det blir för stökigt under lektionerna brukar lärarna be henne att visa några trollerikonster för att lugna ned klassen.

Som sexåring fick Kruti uppträda i TV. En av Indiens främsta magiker såg programmet, ringde hennes föräldrar och sade att han ville bli hennes lärare, guru, för han såg i henne ett ämne till en stor konstnär.

Kruti Parekh, Indiens yngsta trollkonstnär, är en jordnära flicka som säger att trolleri inte är någon konst. Vetenskapen är viktigare. Hon tänker bli läkare eller dataingenjör.

Gurun **William Zambago** dog för ett par år sedan och anses fortfarande vara Indiens främsta magiker.

Först var William Zambago

tveksam till att lära ut avancerade konster till den lilla flickan, som att säga itu damer och låta personer sväva fritt på svärdspetsar.

– Jag var så liten att jag inte nådde upp till handtagen till sågen, men med en pall lyckades jag utföra tricket och min guru accepterade mig som hans lärning. Han lärde mig alla trollkonsterna innan han dog, säger Kruti.

Kruti har nu 40 assistenter som hjälper henne då hon uppträder på helgerna – i veckorna går hon i skolan. Hon gör allt, sågar itu kvinnor, låter dem försvinna, bryter sig ur låsta lådor och läser tankar, allt som en bra magiker skall kunna.

Kruti är en jordnära 14-åring som trots att hon behärskar många trick inte har några illusioner om att trollkonst är magi. Det är vetenskapen hon tror på. Hon vill bli läkare eller dataingenjör. Trolleri är bra en hobby, men en fritidssysselsättning som gjort att hon fått besöka Japan, Dubai och Sydafrika. I Sydafrika träffade hon magikern **David Copperfield** som visade henne några konster.

Trollkonsterna har gjort att hon fått träffa **Nelson Mandela**, **Moder Teresa** och Indiens president. Men trots att magin gjort att hon fått resa i världen och träffat intressanta personer vill hon inte bli någon ny David Copperfield. Att tänka, fundera och komma på nya saker, det är magi för Kruti. Trolleri är för Kruti bara teknik och träning.

– När en femåring kan lära sig trollkonster finns ingen magi kvar. Det är bara fråga om att hitta den rätta läraren och träna.

Pär Jansson
text och foto

Bonusläsning i Monsun 1/2000! Läs mer Sydasien på nätet!

Surfa till: www.sydasien.m.se/monsun.html och använd lösenordet motvind.

Där hittar du bland annat följande:

@ **Pär Jansson** om författaren Namdeo Dhasal och Dalit Panthers, radikal dalit-organisation som nu delvis tappat bettet.

@ **Peter Schalk** om svensken Daniel Ågren, verksam på Sri Lanka i början av 1700-talet, och vars grav ännu finns i Yalppanam (Jaffna).
@ **Samuel Strandberg** om sambandet mellan läskunnighet och politiska val i Indien.
@ **Talat Hussain** om de spända relationerna

mellan Pakistan och USA.

@ **Pär Jansson** recenserar Thomas Blom Hansens bok "The Saffron Wave" om hindunationalismens framväxt i Indien.

@ **Peter B Andersen** recenserar Amitav Ghoshes bok "Countdown".